

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Anna Roivas

“Suomen pääministerin tehtävä on kova paikka”

Sanna Marinin johtajuuden representaation rakentuminen suomenkielissä ja englanninkielisissä journalistisissa verkkoartikkeleissa

Markkinoinnin ja viestinnän yksikkö
Organisaatioiden viestinnän pro gradu –tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2022

VAASAN YLIOPISTO
Viestinnän ja markkinoinnin akateeminen yksikkö

Tekijä:	Anna Roivas
Tutkielman nimi:	“Suomen pääministerin tehtävä on kova paikka” Sanna Marinin johtajuuden representaation rakentuminen suomenkielissä ja englanninkielisissä verkkoartikkeleissa
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Koulutusohjelma:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma
Opintosuunta:	Organisaatioiden viestintä
Työnohjaaja:	Virpi Salojärvi
Valmistumisvuosi:	2022 Sivumäärä: 67

TIIVISTELMÄ:

Naisjohtajuuden näkyvyys mediassa on kasvanut viime vuosina. Naisjohtajat käsitteenä ei ole suinkaan uusi, mutta siitä puhuminen ja siihen liittyvä tutkimus on saanut enemmän huomiota kuin koskaan aikaisemmin historiassa. Johtajuuden normeja ohjaa edelleen voimakkaasti yhteiskunnan sukupuolittuneet stereotyyppiset käsitykset siitä, millaisia naiset ovat johtajina ja millaisia puolestaan miehet. Varsinkin politiikassa tämän kaltainen jako näkyy erilaisena mediahuomiona miesten ja naisten välillä ja naispoliitikot saavat medialta enemmän huomiota, joka liittyy enemmän heidän ulkoisiin piirteisiinsä tai henkilökohtaiseen elämään kuin heidän kykyihinsä poliitikkoina. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten pääministeri Sanna Marin esitetään erilaisissa verkkoartikkeleissa hänen johtajuutensa näkökulmasta. Tutkimuksessa käsitellään, miten eri teemoista rakentuvat diskurssit osallistuvat Sanna Marinin johtajuuden representaation rakentumiseen. Aineistoni koostuu kahdeksasta verkkoartikkelista, joista neljä on ulkomaisia ja toiset neljä kotimaisia. Aineistoon on valittu eri tyyliä edustavia lehtiä. Menetelmänä tässä työssä käytän multimodaalista diskurssianalyysiä, jolla tarkastelen sekä artikkelien tekstiä että kuvia ja niiden yhteisvaikutusta.

Aineistosta nousee esiin neljä erilaista diskurssia, jotka rakentavat Marinin johtajuuden representaatiota. Analyysistä käy ilmi, että Marinin representaatiot rakentuvat yhteiskunnan sukupuolinormien mukaisesti, mutta representaatioissa on huomattavissa myös suuntaa muutokseen. Marin itse myös selkeästi pyrkii haastamaan yhteiskunnan vanhaa stereotyyppiin käsitteisiin pohjautuvaa representaatiota johtajasta. Diskurssien perusteella Marinin representaatio siis rakentuu sukupuolipainotteiseksi, eikä hänen pätevyytensä toimia pääministerinä eikä hänen asemansa johtajana saa yhtä suurta mediajulkisuutta. Esiin nousee median vaikutuksen suuri rooli stereotyyppien rakentumisessa ja niiden ylläpitämisessä yhteiskunnassa, ja tätä kautta myös representaatioiden muodostumisessa. Tutkimus osoittaa, että yhteiskunnan stereotyyppiset ajatusmallit kaipaavat uudistamista, jotta poliitikkoja voidaan tarkastella heidän kykyjensä perusteella, eikä heidän sukupuolensa ja siihen liittyvien stereotyyppien perusteella.

AVAINSANAT: naisjohtajuus, poliittinen naisjohtajuus, sukupuolinormit, stereotypia, naistutkimus, mediajulkisuus

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tavoite	7
1.2	Aineisto	9
1.3	Menetelmä	12
2	Johtajina toimivat naiset	16
2.1	Johtajuuden sukupuolistereotypiat	16
2.2	Johtamisen tutkimus, kritiikki ja uudet suuntauukset	19
2.3	Naiset politiikan huipulla	20
2.3.1	Johtoasemissa olevien naisten muokkautuva identiteetti	22
2.3.2	Median vaikutus poliittisten naisjohtajien kuvaan	23
3	Representaatiot sosiaalisen todellisuuden rakentajina	27
3.1	Edustamisen representaatio politiikassa	29
3.2	Representaatio, kuvat ja teksti	30
4	Pääministerin johtajuuden diskurssit	32
4.1	Feminiininen nainen ja edelläkävijä	35
4.2	Kokenut kansainvälinen valtionjohtaja	41
4.3	Sanna Marin yhteiskunnan sukupuolinormien haastajana	48
4.4	Marin mediahuomion kyseenalaistajana	55
4.5	Yhteenveto	58
5	Päätäntö	61
	Lähteet	63
	Liitteet	67
	Liite 1. Aineisto	

1 Johdanto

What I am absolutely confident of is it will be easier for the next woman and the woman after that and the woman after that. And I'm proud of that.

Julia Gillard, Australian ensimmäinen naispääministeri (Gillard, 2013)

Australian ensimmäisen naispuolisen pääministerin Julia Gillardin kommentti ilmaisee selvästi, että naiset politiikan huipulla ovat paitsi harvinainen ilmiö myös sen, että joltavaan asemaan pääsy vaatii naisilta erityisen kovaa panostusta. Vaikka historiassa tunnetaan merkittäviä naisjohtajia, heidän lukumääränsä on hyvin pieni verrattuna miesjohtajiin vastaavilla paikoilla. Hunt, Gonsalkorale ja Zadro (2014, s. 723) toteavatkin, että vaikka ajatus naisesta johtajana ei suinkaan ole mitenkään uusi, naisjohtajia pidetään edelleen poikkeuksina normista sekä jokseenkin poikkeuksellisina yksilöinä, jotka ansiostaan pyrkivät haastamaan yhteiskunnan rakenteita ja asenteita sukupuolirooleja kohtaan.

Politiikassa suurnaisia löytyy myös lähihistoriasta. Tarja Halonen oli maamme ensimmäinen naispresidentti kahden kauden ajan vuosina 2000–2012, ja Yhdysvaltojen varapresidentti Kamala Harris teki historiaa tullessaan valituksi maan ensimmäiseksi naispuoliseksi varapresidentiksi vuonna 2021. Britannian "rautarouva" Margaret Thatcher oli pääministerikautenaan (1979–1990) tunnettu kovista otteistaan. Angela Merkel toimi Saksan liittokanslerina 16 vuotta vuosina 2005–2021, ja oli vuodesta 2006 joka vuosi maailman vaikutusvaltaisimpien henkilöiden listalla.

Halosen presidenttikaudella Suomen valtion korkeimmilla hallintopaikoilla oli kaksi naista lyhyen ajan, kun Anneli Jäätteenmäki oli pääministerinä kolmen kuukauden ajan vuonna 2003. Vuosina 2010–2011 Mari Kiviniemi toimi maamme toisena naispuolisena pääministerinä. Nykyinen pääministerimme Sanna Marin teki historiaa tulella valituksi Suomen nuorimmaksi pääministeriksi 10. joulukuuta 2019, ja samalla hänestä tuli maailman nuorin naisjohtaja, joka johtaa maata tai osavaltiota. Hän on toistaiseksi myös

pisin virassa pysynyt naispääministeri Suomessa. Vuoden 2022 keväällä myös muista Pohjoismaista Tanskassa, Islannissa ja Ruotsissa pääministerin virkaa pitää hallussaan nainen, joista viimeisimpänä tähän tehtävään nousi Ruotsin Magdalena Andersson syksyllä 2021.

Naisia nousee politiikan johtoasemiin kasvavassa määrin koko ajan, mutta voimakas sukupuolirooleihin keskittynyt ajattelu on edelleen läsnä (Hunt ja muut, 2014, s. 724). Eagly ja Carli (2003, s. 809) painottavat, että naisten aseman parantumisesta huolimatta naisten määrä prosentuaalisesti sekä poliittisissa johtoasemissa että yrity maailmassa on edelleen huomattavasti matalampi kuin miesten.

Naispuolisten poliittisten johtajien kohtelu mediassa eroaa tavasta, jolla miehistä kirjoitetaan. Hunt ja muut (2014, s. 724) havaitsivat tutkiessaan Australian ensimmäiseen naispääministeriin Julia Gillarsiin liittyvää mediahuomiota, että hän sai omana pääministerikautenaan jatkuvasti negatiivista mediahuomiota, joka liittyi voimakkaasti hänen rooliinsa naisena, joka johti maata. Gillard ei suinkaan ole ainut naispoliitikko, joka on saanut osakseen kritiikkiä sukupuolensa vuoksi, vaan tämänkaltaisia esimerkkejä on löydettävissä muissakin tapauksissa, joissa naiset ovat nousseet poliittisten virkojen huipulle (Hunt ja muut, 2014, s. 724). Saresma, Pöyhtäri, Kosonen, Haara ja Knuutila (2020) ovat tutkineet vihapuhetta politiikassa ja huomioivat, miten poliittisen vihapuheen kohteina ovat useimmiten naiset ja vähemmistöjen edustajat.

Lukuisten voimakkaiden naispoliitikkojen ulkonäköön keskittynyt huomio mediassa on kautta aikojen ollut huomattavasti voimakkaampaa verrattuna miespoliitikkojen saamaan huomioon (Hunt ja muut, 2014, s. 724). Myös Huovinen ja Weselius (2015, s. 4) yhtyvät ajatukseen median voimakkaammasta kiinnostuksesta naispoliitikkojen ulkonäköön verrattuna miespoliitikkojen ulkonäköön. Heidän mukaansa media rakentaa naispoliitikkojen ympärille kahta diskurssia samanaikaisesti, joista toinen edustaa heidän ammattitaitoaan ja toinen heidän naiseuttaan. Naisten on jatkuvasti tasapainoteltava näiden kahden diskurssin välillä ja usein naiset joutuvat median toimesta

automaattisesti naiseuden diskurssiin, kun taas miehet kategorisoidaan heidän kykensä mukaan (Huovinen ja Weselius, 2015, s. 4).

Mäkelä (2018, s. 77–78) kirjoittaa, miten media keskittyy enemmän virheisiin, joita naisjohtajat tekevät ja heitä vertaillaan miesjohtajiin ja miesten kykyyn tehdä päätöksiä. Vaikuttaa siis, että mediassa kirjoitetaan naisjohtajista edelleen erityiseen tapaan, jossa naiseus painaa enemmän kuin johtaja (Mäkelä, 2018, s. 78). Naisten asema pätevinä johtajina tuntuu näin ollen olevan miehiin verrattuna suurennuslasin alla heidän sukupuolensa vuoksi. Vaikuttaa siltä, että media ei edelleenkään anna johtavissa asemissa oleville naisille yhtä voimakasta ääntä, kuin miehille samoissa asemissa. Mäkelä (2018, s. 69) toteaaakin, että naisjohtajien arviointi hyvin usein perustuu eri kriteereihin kuin miesjohtajien.

Ajankohtaisin esimerkki Suomesta on pääministeri Sanna Marinin saama huomio erilaisissa medioissa sekä Suomessa että kansainvälisesti. Suomessa lehdissä on kirjoitettu paitsi hänen kyvystään toimia pääministerinä, myös hänen yksityiselämästään ja hänen sosiaalisen median käytöstään. Suomen medioissa on myös oltu huolissaan hänen jakamisestaan suorittaa hänelle annettu vastuu toimia valtionjohtajana.

1.1 Tavoite

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millä tavoin pääministeri Sanna Marinaa kuvataan naisjohtajana erilaisten ulkomaisten ja kotimaisten lehtien verkkosivuilla.

Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Mitä diskursseja suomenkielisistä ja englanninkielisistä journalistisista verkkojulkaisuista nousee esiin?
2. Millaiseksi journalististen verkkojulkaisujen diskurssit rakentavat Marinin johtajuuden representaatiota?

Keskityn tässä työssä tarkastelemaan, miten Marinin representaatio rakentuu kirjoitetussa tekstissä ja kuvissa. Analysoin, millaisia sanavalintoja Sanna Marinista käytetään, millaisia merkityksiä kuvitus rakentaa suhteessa kirjoitetun tekstin merkityksiin ja millaisia teemoja artikkeleista löytyy.

Representaatiot ja diskurssit ovat monimutkaisin tavoin yhteen kietoutuneita. Siksi onkin vaikeaa määritellä, kumpi tulee ensin, representaatio vaiko diskurssi. Yksinkertaisuudessaan representaatiot muodostuvat käytetyn kielen ja merkkien ja kuvien yhteisvaikutuksessa (Hall, 1997, s. 15). Edelleen yksinkertaistaen voisi jatkaa, että kielen ja kuvien avulla tuotetut diskurssit liittyvät yhteen valtasuhteiden ristiaallokossa ja muodostavat todellisuuden representaatioita (Hall, 1997, s. 15, 44–45), mutta representaatioiden ja diskurssien jatkuva muutos on kuitenkin monimutkaisempi prosessi. Stuart Hall kirjoittaaakin (1997, s. 44, 66), että diskurssi on osa representaatioprosessia, ja representaatiot muodostuvat erilaisten diskurssien kautta. Se, miten käytämme kieltä kontekstissa vaikuttaa siihen, minkälaisia representaatioita rakennamme kohteista, miten näemme oman merkityksellisen todellisuutemme (Hall, 1997, s. 15). Diskurssien avulla siis kuvailimme kohdetta, jolle annamme merkityksiä representaatioina (Hall, 1997, s. 16). Stereotyyppiat puolestaan voidaan nähdä yksinkertaistettuina representaatioina (Hall, 1997, s. 257). Stereotyyppisessä representaatioissa kulminoituu yhteiskunnan arvot, arvostukset ja ajattelutavat, eli se, mitä yhteiskunta ajattelee esimerkiksi johtajuudesta.

Aikaisempaa tutkimusta naisjohtajuudesta on löydettävissä suurimmalta osin yritysmaailman piiristä. Tutkimuksia naisjohtajuudesta politiikan johtoasemissa on myös löydettävissä, mutta tutkimukset sijoittuvat suureksi osaksi ulkomaille, eivätkä näin kerro poliittisen naisjohtajuuden tutkimuksesta Suomessa. Yksi aikaisempi tutkimus Suomesta on Johanna Mäkelän (2018) kirjoittama väitöskirja, joka käsittelee sukupuolittunutta viestintää ja johtajuutta politiikassa. Väitöskirjassaan hän on haastatellut useampaa suomalaista naispoliitikkoa johtoasemissa ja esittää yhtenä tutkimuskysymyksenä, miten naispoliitikot kokevat median vaikutuksen omaan julkisuuskuvaansa tai vastaavasti

miespoliitikkojen julkisuuskuvaan. Tuloksissa hän kertoo, miten media edelleen osittain korostaa miespuolista johtajuutta ja miten politiikassa toimivat naiset kamppailevat julkisuudessa löytääkseen tasapainon maskuliinisen johtajuuden ja oman julkisuuskuvasa välillä. Hän ehdottaa yhtenä jatkotutkimuksena muun muassa vertailua siitä, miten media kohtelee pääministereitä Suomessa ja ulkomailla.

Tämän tutkimuksen tarkoitus on täydentää tutkimusaukkoa, joka kotimaisen naisjohtajuuden tutkimuksen kentällä vallitsee, sillä tutkimusta varsinkin poliittisesta naisjohtajuudesta tarvitaan lisää. Tarkoitukseni on tarttua Mäkelän ehdottamaan jatkotutkimukseen siitä, miten pääministeriä kuvataan mediassa, vaikka oma tutkimukseni ei vertaile pääministereitä eri maissa vaan keskittyy rajaamaan tutkimuksen Marinin johtajuuden tarkasteluun naisjohtajuuden näkökulmasta.

1.2 Aineisto

Pro gradu -tutkielmani aineistoksi valitsin kahdeksan eri tyylistä artikkelia eri lehtien verkkosivuilta. Neljä artikkelia on englanninkielisistä lehdistä Yhdysvaltojen ja Iso-Britannian medioista ja ne on julkaistu aikavälillä 10.12.2019—5.12.2021. Loput neljä ovat kotimaan suomenkielisistä medioista ja ne on julkaistu aikavälillä 24.12.2019—2.1.2022. Englanninkieliset artikkelit on julkaistu Iso-Britannian *Voguen*, *New York Timesin*, *Time*-lehden sekä *The Guardianin* verkkosivuilla. Suomenkieliset artikkelit ovat *Helsingin Sanomien*, *Lilyn*, *Ylen* ja *Apu*-lehden verkkosivuilta.

Kaikki aineistoni artikkelit on julkaistu aikavälillä, jolloin Sanna Marin on toiminut Suomen pääministerinä. Hänen pääministerikautensa edeltäviä artikkeleita ei tässä työssä ole siis tarkastelu, koska työ keskittyy hänen pääministerikautensa johtajuuden tarkasteluun. Artikkelien otos on tarkoituksella laajalta aikaväliltä. Tutkimukseni tavoite keskittyy Marinin pääministerikauden tarkasteluun, ja laajan kuvan saamiseksi myös

artikkelien aikavälien otos on näin ollen laaja ja kattaa myös hänen pääministerikautensa alkuvaiheita.

Kaikki lehdet, joissa valitut artikkelit on julkaistu ovat kotimaassaan medioita, joilla on suuri lukijakunta. Rajasin tarkoituksella sensaatiohakuiset lehdet valinnoistani pois ja etsin juttuja, jotka pohjautuivat Marinin haastatteluun. Näistä valitsin ne, joissa mainitaan Sanna Marinin asema politiikassa, mutta niissä myös rakennetaan henkilökuvaa Marinista. Ulkomaalaisten medioiden valinnan tein sen perusteella, että kirjoituskielenä toimi englanti sekä sen perusteella, että halusin otokseeni useamman maan median edustajia. Vaikka en tässä työssä suoranaisesti keskitykään vertailemaan eri maiden tuloksia. Yksi valintaperiaate oli myös se, että jutussa yhdistettiin tekstiä ja kuvia. Haasteeksi aineiston keruussa nousi se, että sensaatiohakuisten juttujen määrä oli huomattavasti suurempi, kuin haastatteluihin pohjautuvien ja varsinkin kotimaan mediasta varteenotettavia juttuja oli haasteellista löytää.

Otokseen on tarkoituksella myös valittu eri juttutyyppisiä edustavia artikkeleita, jotta tavasta, jolla Marinaa representoidaan, muodostuisi mahdollisimman laaja kuva ja tutkimustulokset olisivat mahdollisimman yleistettäviä. Juttutyyppisiä otoksessani on aikakauslehdistä, sanomalehdistä sekä yleisaikakauslehdistä. Jokainen artikkeli myös yhdistelee tekstiä ja kuvaa. Artikkelien kuvista olen keskittynyt analysoimaan kuvia, jotka ovat lehdistökuvia, joten *Ylen* artikkelissa oleva lainattu Instagram-julkaisu on näin jätetty analyysistäni pois. Myös kuva *The Guardianin* artikkelissa, jossa Marin ei itse esiinny on tietoisesti jätetty pois analyysistä. Olen jättänyt pois myös videot, joissa Marin esiintyy Helsingin Sanomien artikkelissa, sillä rajaukseni kattaa vain Marinaa esittävät kuvat. On tärkeää huomioida, että valitsemani aineisto on peräisin länsimaalaisista lähteistä ja tarkoitukseni on analysoida nimenomaan kuvia, jotka edustavat länsimaalaisia lehdistökuvia (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 4).

Ensimmäinen englanninkielinen artikkeli on julkaistu New York Timesin verkkosivuilla 10.12.2019. *New York Timesia* pidetään yhtenä Yhdysvaltojen arvostetuimmista sanomalehdistä ja se on voittanut yli 130 Pulitzer-palkintoa. Lehteä pidetään luotettavana ja

objektiivisena lähteenä informaatiolle ja se käsittelee kotimaansa lisäksi kansainvälisiä aiheita. Sen tämänhetkinen levikki on 8 miljoonaa.

Toinen artikkeli on julkaistu Ison-Britannian *Voguen* verkkosivuilla 16.10.2020, ja se perustuu Marinin haastatteluun. *Vogue* on yksi maailman arvostetuimmista muotilehdistä, ja sen pääkonttori sijaitsee New Yorkissa. *Voguen* maailmanlaajuinen levikki on yli miljoona kappaletta vuodessa. Isossa Britanniassa sitä on julkaistu jo vuodesta 1916 lähtien ja tällä hetkellä *Vogueta* julkaistaan myös monessa muussa maassa ympäri maailmaa.

Kolmas englanninkielinen artikkeli on arvostetun yhdysvaltalaisen *Time*-lehden kirjoittama verkkoartikkeli. *Time*-lehteä on julkaistu Yhdysvalloissa vuodesta 1923 ja sen artikkelit käsittelevät enimmäkseen politiikkaa ja merkittäviä tapahtumia. Artikkelista ei käy ilmi sen tarkkaa julkaisupäivämäärää, mutta se on julkaistu joulukuussa vuonna 2020 sen jälkeen, kun Marinista tuli pääministeri.

Neljänneksi artikkeliksi valitsin *The Guardianin* artikkelin, joka on julkaistu lehden verkkosivuilla 5.12.2021. *The Guardian* on brittiläinen sanomalehti, jota on julkaistu vuodesta 1821. Sen katsotaan olevan poliittisesti aktiivinen lehti, joka on vapaa mainonnan puolueellisuudesta ja poliittisten suuntausten suosimisesta. Sen printtiversio levikki on edelleen päivätasolla yli 100 000 kappaletta.

Ensimmäinen suomenkielinen artikkeli on julkaistu Helsingin Sanomien verkkosivuilla 24.12.2019. *Helsingin Sanomat* on yksi Suomen suurimmista sanomalehdistä ja sitä on julkaistu vuodesta 1889. *Helsingin Sanomat* on levikin perusteella myös yksi suurimmista pohjoismaisista sanomalehdistä, ja se kattaa monipuolisesti aihealueita yhteiskunnallisista aiheista hyvinvointiin ja terveyteen.

Toinen valitsemani kotimainen artikkeli on julkaistu palkitun aikakauslehden *Trendin* verkkosivuilla 8.10.2020. *Trendi* edustaa aineistoni nuorinta mediaa. *Trendin* verkkosivujen julkaisualustana toimii Lily.com, jossa se julkaisee lehdissä ilmestyviä artikkeleita valikoidusti. Se toimii myös lehden lukijoiden blogialustana. Verkkosivuillaan *Trendin* päätoimittaja kuvailee lehden keskittyvän inspiroiviin naisiin ja puhuvan avoimesti eri

aiheista, kuten muoti, kauneus, hyvinvointi ja ihmissuhteet. Marinaa käsittelevä artikkeli on aikoinaan julkaistu myös pitempänä versiona *Trendin* printtiversiossa. Molemmat versiot artikkelista pohjautuu Marinin haastatteluun.

Kolmanneksi artikkeliksi valitsin suomalaisen *Ylen* artikkelin, joka on julkaistu verkossa 21.10.2021. Yle on Suomen valtion omistama valtakunnallinen mediayhtiö, joka on perustettu vuonna 1926. Se on samalla yksi Suomen suurimmista mediakonserneista, jolla on sekä televisiokanavia että radiokanavia. Yle on läpi historiansa saanut kritiikkiä puoleellisuudestaan poliitikoista uutisoidessaan ja esimerkiksi vuonna 2017 eri medioissa kirjoitettiin, kun Ylen silloinen päätoimittaja Atte Jääskeläinen rajoitti sitä, miten silloisesta pääministeri Juha Sipilästä sai uutisoida.

Neljäs ja samalla tuorein artikkeli on julkaistu *Apu*-lehden verkkosivuilla 2.1.2022. *Apu* edustaa aikakauslehtenä vanhaa suomalaista mediaa ja sen julkaiseminen on aloitettu vuonna 1933. Heidän verkkosivuillaan he painottavat tuottavansa vastuullista journalismia ja kattavansa monipuolisesti erilaisia aihepiirejä omissa julkaisuissaan. Lehden levikki on vähän yli 300 000.

1.3 Menetelmä

Tähän työhön valitsin menetelmäksi kvalitatiivisen menetelmän, multimodaalisen diskurssianalyysin. Valitsemani menetelmä yhdistää diskurssianalyysin ja semiotiikkaan pohjautuvan visuaalisen kieliopin. Tutkielman tavoitteen vuoksi on otettava huomioon, että Marinin naisjohtajuuden representaatioiden muodostumiseen vaikuttaa voimakkaasti verkkoartikkelien teksteissä tehtävät kielelliset valinnat ja Marinin hahmon ympärille muodostuvat diskurssit. Toinen osa representaatioiden muodostumista on artikkelien visuaalinen puoli, sillä jokainen artikkeli yhdistää tekstiä ja kuvia. On oletettavaa, että kuvat on valittu tekstiin tietyistä syistä ja olennaiseksi osaksi kokonaisuutta nousee se, millaisia kuvia artikkeleihin on valittu ja niiden yhteys tekstiin.

Kressin ja van Leeuwenin (2006, s. 27) mukaan kuvien suhde kirjoitettuun tekstiin on merkityksellinen eikä kuvia voida tarkastella vain erillisinä elementteinä. Kress & van Leeuwen (2006, s. 31) jatkavat, kuinka sekä kielellisessä että visuaalisessa tulkinnassa on omat haasteensa, ja jos näitä tulkitaan vain toisesta näkökulmasta, tulkinta jää rajalliseksi. Fairclough (2003, s. 15) painottaa myös, että pelkän kielen analysoiminen on itsessään rajallista ja vaatii toisen menetelmän tuekseen.

Diskurssi käsitteenä voidaan määritellä useammalla tavalla (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 29). Pietikäinen ja Mäntynen (2019, s. 29–31) esittävät diskurssin määritteeksi lausetta pitempiä kielellisiä kokonaisuuksia, jotka toimivat omassa kontekstissaan osana sosiaalista vuorovaikutusta. He tarkentavat, miten diskurssi voi näin ollen olla esimerkiksi puhuttua tai kirjoitettua ja se voi pitää sisällään erilaisia elementtejä, kuten kuvia tai muita semioottisia merkkejä.

Diskurssianalyysi pitää sisällään eri tieteenalvoja ja siinä on vaikutteita psykologiasta, sosiologiasta ja lingvistiikasta (Wood ja Kroger, 2000, s. 18). Diskurssianalyysin sisältä voidaan myös havaita erilaisia suuntauksia riippuen siitä, mitä sillä halutaan tarkastella (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 27). Kriittisesti tarkasteltuna diskurssianalyysi on monialainen ja vahvasti intertekstuaalinen kokonaisuus, mikä vaikeuttaa sen käsitteiden määrittämistä (Pietikäinen ja Mäntynen 2019, s. 27). Samalla diskurssianalyysi antaa tutkijalle itselleen vapautta tehdä valintoja, joihin tutkija keskittyy diskurssianalyysin näkökulmien ja rajausten puitteissa (Pietikäinen ja Mäntynen 2019, s. 220–221). Tähän työhön käytän diskurssianalyysiä Faircloughn (2003) ajatukseen pohjautuen, että kieltä voidaan tarkastella sosiaalisena ilmiönä erilaisissa tilanteissa. Käytän avuksi myös Woodin ja Krogerin (2000) ja Pietikäisen ja Mäntysen (2019) määritelmiä, jotka myös keskittyvät tarkastelemaan kieltä osana sosiaalista kontekstia.

Faircloughn mukaan (2003, s. 2) kieli on yksi osa sosiaalista vuorovaikutusta, jolla rakennamme sosiaalista ympäristöämme. Hän painottaa, että on haastavaa tarkastella kieltä

ilman, että huomioi sen suhteen sosiaaliseen vuorovaikutukseen (Fairclough, 2003, s. 24). Diskurssinanalyysi edustaa siis kielen analysointia käytössä, joka puolestaan sisältää erilaisia sosiaalisia ulottuvuuksia (Fairclough, 2003, s. 3–4).

Pietikäinen ja Mäntynen (2019, s. 39) painottavat kontekstin tärkeyttä. He jatkavat, että kielellisten piirteiden, kuten sanojen ja lauserakenteiden tarkastelu kuuluu diskurssianalyysin piiriin, mutta äärimmäisen tärkeä on myös tilanne, jossa kieltä käytetään. Wood ja Kroger (2000, s. 4–6) lisäävät, että tarkoituksena on tarkastella, mitä kielellä voidaan saavuttaa. Diskurssinanalyysistä on apua, kun halutaan tarkastella yhteiskunnassa vallitsevia sosiaalisia ilmiöitä tai ongelmia, esimerkiksi vihapuhetta tai rasismia (Wood ja Kroger, 2000, s. 9).

Aineiston visuaalisuuden tulkintaan käytän Kressin ja van Leeuwenin (2006) visuaalista kielioppia. Kressin ja van Leeuwenin (2006, s. 2) mukaan visuaalinen kielioppi pohjautuu lingvistiseen ajatteluun, jonka mukaan kielellinen kommunikointi perustuu erilaisiin sääntöihin, jotka yleisimmin tunnistetaan jonkinlaisiksi kielen rakenteiksi. He jatkavat, että samalla tavalla myös visuaalisesti asioita ilmaistaan tietyillä säännöillä, kuten väreillä, muodoilla tai visuaalisella asettelulla. Kuvat eivät ole ainoastaan vain esteettisiä kokonaisuuksia, vaan niistä on löydettävissä sosiaalista vuorovaikutusta, poliittisia piirteitä ja erilaisia ulottuvuuksia (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 20).

Kressin ja van Leeuwenin (2006) menetelmä on jatkoa semiotiikan tutkimukselle. He keskittyvät tarkastelemaan sitä, miten semioottisia merkkejä rakennetaan ja miten niitä käytetään sosiaalisen vuorovaikutuksen rakentumisessa (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 6). Merkkien luominen ei ole koskaan satunnaista, vaan jokaisen merkin luomista ohjaa aina yksilön motivaatio ja merkki toimii välineenä sen luoja ja vastaanottajan välillä (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 7–8 & 13). Merkin tulkintaan puolestaan vaikuttaa vastaanottajan yksilön historia ja ympäristö, jossa merkki havaitaan ja se missä sitä käytetään (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 13).

Kuten lingvistiikka, myös visuaalinen kielioppi tulkitsee visuaalisia piirteitä aina kulttuurisidonnaisena kulttuurin normien mukaisesti (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 2). Kress ja van Leeuwen (2006, s. 2–4) painottavat, että siinä missä kielelliset keinot ovat sidoksissa tiettyyn kulttuuriin, myös visuaalisuuden tulkinta noudattaa tiettyjä keinoja ja oletuksia, jotka kulttuurissa vallitsevat tietyn ryhmän sisällä.

Tutkimuksessani tarkastelen kirjoitetun kielen ja visuaalisten kuvien vuoropuhelua valitsemissani artikkeleissa. Nostan aineistosta esiin neljä diskurssia, joista ensimmäinen on feminiininen nainen ja edelläkävijä, toinen kokenut kansainvälinen johtaja, kolmas yhteiskunnassa vallitseva sukupuolien vastakkainasettelu ja viimeinen yhteiskunnan ongelmien esille nostaja ja sukupuolitasa-arvon puolestapuhuja. Kressin ja van Leeuwenin (2006, s. 16) mukaan multimodaalisessa tekstissä kirjoitetulla tekstillä on tyypillisesti enemmän painoarvoa kuin visuaalisella tekstillä; se on siis keskeisemmässä asemassa merkityksen muodostumisen kannalta kuin artikkelien kuvitus. Tästä syystä analyysini lähtee liikkeelle kirjoitetusta tekstistä ja sen merkityksistä, joita täydennän kuvien analyysillä.

2 Johtajina toimivat naiset

Johtoasemiin yritysmaailmassa sekä politiikassa on viime vuosina noussut voimakkaita naisia niin kansainvälisesti kuin Suomessakin. Tämä on nostanut esille voimakkaamman keskustelun naisjohtajuudesta ja sen piirteistä (Eagly & Carli, 2003, s. 808–809). Naisjohtajuus voidaan määritellä johtajuudeksi, joka pitää sisällään arvoja, jotka koetaan ominaisiksi naisille, mutta tätäkin tärkeämmäksi naisjohtajuuden tarkastelussa nousee sukupuoli (Court, 2004, s. 4). Derks, Van Laar ja Ellemers (2016, s. 456) kirjoittavat, miten naisten määrä on ollut kasvussa työelämässä viime vuosikymmenten aikana. Myös Carli ja Eagly (2015, s. 518–519) toteavat, että naisia toimii johtoasemissa ympäri maailman enemmän kuin koskaan aikaisemmin historiassa. Miehiin verrattuna naiset ovat kuitenkin edelleen vähemmistö, ja tilastollisesti johtoasemissa on miehiä edelleen enemmän kuin naisia (Derks ja muut, 2016, s. 456). Eagly ja Carlin (2003, s. 809) mukaan miesten roolit suurten päätösten teossa nähdään tärkeämpinä kuin naisten ja miehiä palkataan prosentuaalisesti enemmän rooleihin, jotka vaativat suurten päätösten tekoa ja isojen vastualueiden hallintaa.

Naiset joutuvat edelleen todistamaan itseään johtajana enemmän kuin miehet ja he kohtaavat haasteita, joita miesjohtajat samoissa asemissa eivät kohtaa (Eagly ja Carli, 2015, s. 514–516). Lämsä, Kangas, Hirvonen, Heikkinen, Biese ja Hearn (2014, s. 334) arvioivat tämän johtuvan siitä, että organisaatioiden rakenteet on usein rakennettu sopimaan miesenemmistön tarpeisiin, joten naisten kokemat haasteet eivät tavoita miehiä.

2.1 Johtajuuden sukupuolistereotyyppit

Historian tarkastelu paljastaa, että hyvän johtajan piirteet on jo pitkään yhdistetty stereotyyppisesti maskuliinisiin piirteisiin (Eagly ja Carli, 2003, s. 809). Stereotyyppillä tarkoitetaan yksinkertaistettua käsitystä ihmisestä tai ilmiöstä, jossa korostuvat ainoastaan

muutamat piirteet, jotka esitetään sisäsyntyisinä ja muuttumattomina (Hall, 1997, s. 257). Hallin (1997, s. 258–259) mukaan stereotyyppioilla luokitellaan sitä, mikä tai kuka koetaan esimerkiksi hyväksyttäväksi, normaaliksi, epänormaaliksi tai ulkopuoliseksi. Hän jatkaa, miten tällaiset luokittelut johtavat siihen, että valta jakaantuu yhteiskunnassa suhteessa stereotyyppioihin.

Hallin (1997, s. 257–259) mukaan yhteiskunnassa vallitsevat stereotyyppiat ovat myös voimakkaasti juurtuneena yhteiskunnan valtarakenteissa, ja esimerkiksi naiseuden ja mieheyden stereotyyppiat suhteutuvat näihin valtarakenteisiin eri tavoin. Hän jatkaa, että stereotyyppiat saattavat tuottaa sekä positiivisia että negatiivisia käsityksiä vallasta ja suhtautua niihin positiivisesti tai negatiivisesti. Kun puhutaan representaatioista ja vallasta, kyse on Stuart Hallin sanoin symbolisesta vallasta, joka todellistuu stereotyyppisen representaation kautta (1997, s. 259). Hyvän johtajan määritelmä on klassisesti yhdistetty poliittiseen, taloudelliseen ja sotilaalliseen valtaan, ja perinteisesti näiden alojen johtovirkoja ovat pitäneet miehet (Eagly ja Carli, 2003, s. 809).

Sukupuolikriittisen tutkimuksen keskeisiä ajatuksia on sukupuolen kulttuurinen rakentuminen ja ajatus siitä, että ihmisen identiteetin ei tarvitse välttämättä noudattaa yhteiskunnassa vallitsevan biologiseen sukupuolieroon perustuvaa mies-nais-dikotomiaa (esim. Butler 1991). Mäntymäki (2004, s. 29) painottaa, että sukupuolitutkimuksessa on jo pitkään ajateltu, että maskuliinisuus ja feminiinisyys ovat biologisesta sukupuolesta erillisiä piirteitä. Mäkelä (2018, s. 51) nostaa esiin juuri biologian ja siihen voimakkaasti liitettävän oletuksen siitä, että sukupuoli tulkitaan sekä biologisista lähtökohdista ja vaan olettamalla, että naiset ovat tietynlaisia ja miehet ovat tietynlaisia.

Lämsä ja muut (2014, s. 332) huomioivat, kuinka ihmisten luonnollinen taipumus luokitella ei välttämättä ole aina negatiivista ja miten ihminen käyttää luokittelua hyväkseen, kun hän jäsentää ympäröivää maailmaansa. Stereotyyppioiden kohdalla ongelmaksi nousee sen negatiivinen yleistäminen tietystä ryhmästä puhuttaessa ja oletaminen, että kaikki ryhmän jäsenet ovat samanlaisia (Lämsä ja muut, 2014, s. 333).

Stereotyypiat ohjaavat sitä, millaisena hyvä johtaja nähdään ja millaiseksi hyvä johtaja kuvaillaan (Carly ja Eagly, 2015, s. 520–521). Carlyn ja Eaglyn (2015, s. 520) mukaan stereotyyppisesti hyvä johtaja kuvaillaan mieheksi tai naiseksi, jolla on niin sanottuja maskuliinisia ominaisuuksia. Maskuliinisia piirteitä on stereotyyppisesti määritelty olevan esimerkiksi itsenäisyys, kilpailunhaluisuus ja rationaalisuus, kun puolestaan feminiinisyiden on ajateltu tarkoittavan piirteitä, joihin luetaan esimerkiksi empaattisuus, alistuvuus ja hoivaavuus (Lämsä ja muut, 2014, s. 298).

Stereotyyppisen johtajan maskuliinisuuden piirteet toimivat haasteena tai joissain tapauksissa jopa esteenä naisten johtoasemiin nousemiselle (Eagly ja Carli, 2003, s. 810). Lämsä ja muut (2014, s. 332–334) painottavat, että stereotyypiat sukupuoliroolien ympärillä vaikeuttavat naisten etenemistä, sillä naiseuteen kohdistetut stereotyypiat ovat ristiriidassa hyvän johtajan stereotypian kanssa. Tässä stereotypiassa painottuvat karisma, energia, suoraviivaisuus, itsevarmuus, kyky tehdä päätöksiä, riskinotto ja näkyvä tuloksellisuus (vrt. Petit, 2014). Näitä stereotyyppisiä käsityksiä ei useinkaan liitetä naisjohtajiin, ja kun niin tehdään, henkilö kuvataan jotenkin poikkeuksellisenä kuten Marimekon menestykseen nostanut Kirsti Paakkanen.

Walshin (2015, s. 1029) mukaan naisten myös odotetaan olevan vähemmän kapinallisia ja seuraavan mukana miesten johtaessa yhteiskunnassa. Hän myös lisää, että kun näin ei tapahdu se horjuttaa johtajastereotypian rakenteita. Ristiriita on, että naisilla oletetaan olevan hyvän johtajan ominaisuuksia, mutta heidän oletetaan olevan myös kilttejä ja auttavaisia, niin sanotusti feminiinisiä (Carly ja Eagly, 2015, s. 520–521). Elliottin ja Steadin (2018, s. 23) mukaan ristiriidaksi nousee myös se, että miehet, jotka osoittavat feminiinisyyttä saavat ylistystä siitä, että he ovat kosketuksissa feminiiniseen puoleensa. Sen sijaan naisten kohdalla liiallisen feminiinisyiden näyttäminen johtaa siihen, että heidät leimataan tai heitä kritisoidaan.

2.2 Johtamisen tutkimus, kritiikki ja uudet suuntaukset

Katilan ja Erikssonin (2013, s. 71) mukaan aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että naispuolisten johtajien tyyli on hoivaavaa, toisista yksilöistä välittävää ja yhteisön tarpeista huolehtivaa. Heidän mukaansa johtoasemissa olevat naiset myös ilmaisevat tunteitaan avoimemmin, kuin miehet. Miehet ovat aikaisempien tutkimusten mukaan kilpailunhaluisempia, kunnianhimoisempia ja itsenäisempiä kuin naiset johtajina (Katila ja Eriksson, 2013, s. 71–72). Lämsä ja muut (2014, s. 298) lisäävät, kuinka perinteisesti naisten johtajuus on kuvailtu transformationaaliseksi ja miesten puolestaan transaktionaaliseksi. He selventävät, että transformationaalinen johtajuus on yhdistetty naisiin, koska se nähdään älyllisesti stimuloivaksi, innoittavaksi ja yksilön piirteet huomioivaksi. Transaktionaalinen johtajuus puolestaan perustuu palkkio – ja rangaistusmenetelmään sekä auktoriteettiasemaan, jonka on koettu olevan miesjohtajille ominaisempaa (Lämsä ja muut, 2014, s. 298).

Walshin (2015, s. 1025) mukaan monet aikaisemmat tutkimukset naisjohtajuudesta ja sen tehokkuudesta ovat keskittyneet vertailemaan naisjohtajia ja miesjohtajia keskenään. Elliottin ja Steadin (2018, s. 23) mukaan tämänkaltainen tutkimusasetelma on johtanut siihen, että sukupuoli johtajuudessa on saanut enemmän painoarvoa sen sijaan, että tarkastelun kohteena olisi ollut yksilön toiminto johtajana. Katila ja Eriksson (2013, s. 71) huomioivat, että aikaisemmat tutkimukset myös arvostelevat naisjohtajia eri kriteerein, kuin miesjohtajia. Johtajuuden tutkimus on myös pitkään ollut miesten tekemää (Mäkelä, 2018, s. 21). Lämsä ja muut (2014, s. 296) painottavat, että naisjohtajuuden tutkimusongelmaksi nousee juuri se, miten vähän tutkimukset sisältävät naisia.

Uudempien tutkimusten mukaan asenteet ovat hiljalleen muuttumassa johtajuuden stereotyyppioita kohtaan (Eagly ja Carli, 2003, s. 809). Lämsä ja muut (2014, s. 297) huomioivat, miten kiinnostus korkeissa asemissa olevia naisia kohtaan, heidän johtamistyyliinsä sekä yhteys naisten vähäiseen määrään johtajuudessa on alkanut kiinnostaa tutkijoita.

Uudemmat tutkimukset tuovat ilmi, että erot nais- ja miesjohtajien välillä ovat paljon monimutkaisempia, kuin aikaisemmin on ajateltu (Genovese, 2013, s. 11).

Genovesen (2013, s. 11) mukaan sukupuolierojen lisäksi suurin ongelma saattaakin olla siinä, miten yhteiskunta keskittyy pitämään kiinni vanhoista stereotyyppioista. Carli ja Eagly (2015, s. 520) huomioivat omassa tutkimuksessaan, miten uudemmat tutkimukset naisten ja miesten välisistä eroista ja samankaltaisuuksista johtajina ovat ristiriidassa stereotyyppisten käsityksien kanssa. Lämsä ja muut (2014, s. 298) toteavat, kuinka naisten ja miesten väliset erot saattavat olla täysin olemattomia ja rakentua ennemminkin odotuksesta, joka kohdistuu sukupuolistereotyyppiaan.

2.3 Naiset politiikan huipulla

Poliittinen maailma on perinteisesti ollut maskuliininen ja miespainotteinen maailma, jossa miesvalta on päättänyt vallan jakautumisesta (Beckwith 2015, S. 723). Naispoliitikot johtavissa asemissa ympäri maailman ovat edelleen harvinaisuus tai heidän etene- misensä rooleihinsa on hitaampaa, kuin miespoliitikkojen (Mäkelä 2018, s. 37–38). Beckwith (2015, s. 731) huomioi, kuinka Margaret Thatcher toimi parlamentissa 16 vuotta, ennen kuin sai mahdollisuuden sattumien kautta pääministerikauteen. Hilary Clinton on myös rakentanut itselleen pitkän uran politiikassa, mutta häneen edelleen viitataan Yhdysvaltojen entisen presidentin Bill Clintonin vaimona (Walsh, 2015, s. 1026).

Naiset, jotka toimivat politiikassa korkeissa asemissa altistuvat helpommin kritiikille, kuin miehet samoissa asemissa (Hunt ja muut, 2014, s. 723). Yhteiskunnan stereotyyppinen käsitys miehestä vallan välineenä vaikuttaa siihen, että naisen nousu huipulle nähdään sotivan poliittisia sukupuolinormeja vastaan (Hunt ja muut 2014, s 723). Mäkelän (2018, s. 41) mukaan nais- ja miespoliitikkoja kohtaan asetetaan erilaisia ennako-odotuksia ja oletetaan, että naiset ovat kiinnostuneita hyvinvointiin liittyvistä asioista, kun taas miesten tehtäväksi jää valtion turvallisuusasioista huolehtiminen.

Schlehofer, Casad, Bligh ja Grotto (2011, s. 71) toteavat, että naiset rikkovat stereotyyppisiä sukupuolinormeja silloin, kun he ottavat aktiivisen aseman politiikassa. Lakoffin (2003, s. 175) mukaan, kunnianhimoiset naispoliitikot nähdään negatiivisessa valossa, kun taas miespoliitikon kunnianhimo esitetään tämän valttina menestykselle. Schlehofer ja muut (2011, s. 71) huomioivat, miten naiset, jotka käyttäytyvät maskuliinisesti leimataan epäpäteviksi poliitikon asemassaan, ja puolestaan naiset, jotka käyttäytyvät feminiinisesti nähdään ammattimaisempina, mutta heikompina politiikassa. Mäkelän (2018, s. 54) mukaan naispoliitikot kamppailevat kaksoisroolin kanssa, jossa naisen mallin ja johtajan mallin tasapaino on haastavaa löytää, sillä perinteisesti poliitikot ovat olleet miehiä.

Mäkelän (2018, s. 53) mukaan naisten pätevyys poliitikkoina on myös ollut kiinnostuksen kohteena jo pitkään. Kysymys siitä, mitä pätevyydellä tarkoitetaan, on olennainen tarkastelun kohde. Viitataan pätevyydellä ikään tai yleisesti kokemukseen poliitikkona? Mäkelä (2018, s. 53) huomioi, että naisten vaikeuksia nousta politiikassa ylöspäin selittää yleensä sillä, että he eivät ole tarpeeksi päteviä. Hän jatkaa, miten huomion arvoiseksi nousee asetelma siitä, että hyvin usein miehet ovat lähtökohtaisesti samalla viivalla naisten kanssa, mutta naisten nousun vaikeutta perustellaan sillä, että he eivät ole tarpeeksi päteviä.

Hunt ja muut, 2014, s. 723) tuovat ilmi, miten tutkimusten mukaan naiset eivät aina myöskään korosta omia poliittisia vahvuuksiaan sen pelossa, että heitä kritisoidaan voimakkaasti. Poliittisten naisten ulkopuolinen kritisointi saattaa vaikuttaa myös siihen, että naiset eivät uskalla lähteä politiikkaan matalalla kynnyksellä, jolloin riskiksi nousee, että poliittinen miesenemmistö pysyy vallassa (Hunt ja muut, 2014, s. 724). Mäkelä (2018, s. 52) toteaa, miten olennaista olisi keskustelu siitä, mitä naiset tuovat politiikkaan, miten he toimivat ja mihin heidän päätösten tekonsä perustuu.

Genovesen (2013 s. 7) mukaan on selvää, että kaikki, jotka nousevat politiikan huipulle joutuvat luomaan strategioita saavuttaakseen tietyn aseman. Hän lisää, miten poliittisen

johtajuuden tavoittelu itsessään pakottaa yksilön luomaan erilaisia strategioita, joilla tämä voi menestyä ja saavuttaa tavoitteensa. Ero naisten ja miesten välillä korostuu, kun naiset joutuvat navigoimaan strategiansa yhteiskunnan sukupuolinormien mukaisesti tai niitä vastaan sukupuolensa vuoksi (Genovese, 2013, s. 7). Naisten strateginen suunnittelu joutuu automaattisesti kohtaamaan sukupuoleen liittyviä haasteita, siinä missä miehet välttävät vastaavanlaiset haasteet (Genovese, 2013, s. 339). Jos naiset onnistuvat saavuttamaan korkean poliittisen aseman on todennäköistä, että stereotyyppiset sukupuoliroolit vaikeuttavat naispolitiikan asemaa ja korkeasta asemasta huolimatta heitä kohdellaan heikompina ja epäpätevinä johtajina (Genovese, 2013, s. 3).

2.3.1 Johtoasemissa olevien naisten muokkautuva identiteetti

Aikaisempien tutkimuksien mukaan naiset, jotka toimivat johtoasemissa muokkaavat omaa käytöstään sopiakseen ympäristöön, jossa vallitsee miesvalta (Derks, van Laar ja Ellemers, 2016, s. 456–457). Derks ja muut, (2016, s. 456–457) tuovat esiin omassa tutkimuksessaan, miten naiset omaksuvat aggressiivisemmän johtamistyylin, kun he yrittävät sopeutua maskuliiniseen ympäristöön ja haluavat kilpailla samoista rooleista miesten kanssa. Naiset kokevat, että heidän on tingittävä identiteetistään, jos he eivät halua horjuttaa maskuliinista ympäristöä, jossa he pyrkivät korkeaan johtoasemaan (Derks ja muut, 2016, s. 457). Tutkimusten mukaan naiset, jotka ovat korkeissa asemissa myös kuvailevat itseään termeillä, jotka on perinteisesti yhdistetty maskuliinisuuteen (Derks ja muut, 2016, s. 457).

Derks ja muut (2016, s. 457–458) toteavat, miten johtoasemissa olevat naiset etäännyttävät itsensä alemmissa asemassa oleviin naisiin, ja miten ylemmän tason saavuttaneet naiset kohtelevat alemmassa asemassa olevia naisia tyylillä, jonka he yhdistävät maskuliiniseen johtamistyyliin. Myös Lämsä ja muut (2014, s. 337) kirjoittavat ilmiöstä, jolloin johtoasemissa olevat naiset käyttäytyvät epäkannustavasti naispuolisia alaisiaan kohtaan. Tämän kaltainen käytös voidaan nähdä vahvistavan johtajuuden sukupuolirooleja,

sillä näin naiset sopeutuvat stereotyyppiseen oletukseen siitä, että johtajan tulee olla tietynlainen saavuttaakseen tietyn aseman (Derks ja muut, 2016, s. 457–458). Derks ja muut (2016, s. 458) painottavat, että syy ei ole sukupuoliroolien epätasa-arvon takana, vaan ennemminkin seurausta sille, että naiset kokevat olevansa heikommassa asemassa miesvaltaisessa ympäristössä. Käytös on naisille selviytymismekanismi ja tapa tulla hyväksytyksi ryhmässä, jossa heidän asemansa on heikompi (Derks ja muut, 2016, s. 459).

Ilmiö saattaa vaikuttaa negatiivisesti naisjohtajien asemaan ajan kuluessa sillä johtoasemissa olevien naisten tukiverkosto on pitkälti toisten johtoasemissa olevien naisten ja miesten käsissä. Ylemmän tason rooleissa toimivat naiset, jotka ovat panostaneet suhteisiin alemman tason työntekijöiden kanssa ovat todennäköisesti vahvemmalla maape- rällä samalla, kun stereotyyppinen johtajuus ja johtajuuden tutkimus muuttaa muotoaan ja kehittyy (Derks ja muut, 2016, s. 463–464). Naisjohtajien syrjivä käytös myös vaikeuttaa ympäristön monimuotoisuuteen, ja monimuotoisuudesta nousevien resurssien hyötykäyttöön (Derks ja muut, 2016, s. 464).

2.3.2 Median vaikutus poliittisten naisjohtajien kuvaan

Medialla on suuri vaikutus ja vastuu siinä, miten yhteiskunta näkee naispoliitikot (Schlehofer ja muut, 2011, s. 70). Schlehofer ja muut (2011, s. 70–71) toteavat, miten naispoliitikot myös viettävät paljon aikaa median edessä, joten median rooli naispoliitikojen julkisuuskuvaan asettaa heidät haavoittuvaan asemaan. Naiset, jotka nousevat johtoasemiin poliittisissa viroissa asettavat itsensä riskialttiiksi negatiivisille reaktioille ja negatiiviselle huomiolle (Hunt ja muut, 2014, s. 723). Johtoasemissa olevat naiset käyttäytyvät stereotyyppisiä käsityksiä vastaan (Hunt ja muut, 2014, s. 723) ja naisten nousu valta-asemaan horjuttaa perinteisiä sukupuolinormeja lisäten näin naisten poliittista näkyvyyttä (Genovese, 2013, s. 6). Genovesen (2013, s. 6) mukaan median huomiolla on havaittavissa sekä hyviä että huonoja puolia.

Elliott ja Stead (2018, s. 20) toteavat, että medially on valta muokata ihmisten käytöstä ja ajatusmaailmaa naispoliitikoista ja heidän agendoistaan. Media pystyy ohjaamaan diskursseja, jotka naispoliitikkojen ympärille rakentuvat, jolloin yhteiskunnan jäsenet rakentavat todellisuuttaan mediakuvan mukaiseksi (Schlehofer ja muut, 2011, s. 70–71). Sriwimon ja Zilli (2017, s. 137) tuovat ilmi, miten tutkimusten mukaan media esittää naispoliitikot ja miespoliitikot eri tavoin ja käyttää hyväkseen vastakkainasettelua, joka perustuu sukupuolistereotyyppioihin.

Mäkelä (2018, s. 168) kirjoittaa, miten naiset kamppailevat rooliodotuksien kanssa noustessaan politiikassa johtoasemiin. Hän jatkaa, että media odottaa naisilta eri asioita ja usein keskittyy asioihin, jotka liittyvät naiseuteen, heidän vaatteisiinsa ja ulkonäköönsä eikä asiantuntijuuteen ja ammattiosaamiseen. Naisten kohdalla media on keskittynyt korostamaan naispoliitikkojen henkilökohtaisia piirteitä, jotka vaikuttavat heidän mediajulkisuuteensa (Mäkelä, 2018, s. 28). Media uutisoi naispoliitikkojen henkilökohtaisesta elämästä enemmän ja herkemmin, verrattuna miehiin (Huovinen ja Weselius, 2015, s. 6). Mäkelä, Isotaulus ja Ruoho (2015, s. 303) huomioivat, miten media aikoinaan myös huomioi, miten Jutta Urpilaista pidettiin liian nuorena puoluejohtajaksi, kun hän oli 32, ja Tarja Filatovia puolestaan liian vanhaksi, kun hän oli 44, joten myös naispoliitikon ikään kiinnitetään mediassa huomiota.

Walsh (2015, s. 1029) esittää tutkimuksessaan, että monet naispoliitikot ovat joutuneet muokkaamaan ulkonäköään sopiakseen ulkonäöllisesti poliitikon rooliin. Hän jatkaa, miten naispoliitikkojen poiketessa hyväksyttävästä pukukoodista media kiinnittää siihen enemmän huomiota kuin heidän rooliinsa tärkeiden päätösten tekijänä. Entinen Iso-Britannian sisäministeri Theresa May ilmaisi aikoinaan turhautumisensa median kiinnittäessä enemmän huomiota hänen leopardikuvioisiin kenkiinsä kuin hänen ensimmäisen puheensa sisältöön konservatiivisen puolueen johtajana (Walsh, 2015, s. 1029). Mäkelä (2018, s. 28–29) painottaa, että tällöin naisten kohdalla median keskittyminen poliittisiin kykyihin myös jää vähemmälle. Walsh (2015, s. 1025) toteaa, että naispoliitikkojen ulkonäön kommentointi toimii medialle tapana hiljentää naispoliitikkojen ääni. Median

keskittyminen ulkonäön kommentointiin ohjaa huomion pois siitä, mitä naispoliitikoilla on sanottavaa yhteiskunnallisista asioista (Walsh, 2015, s. 1029).

Myös Wilson ja Boxer (2015, s. 8) lisäävät, että tutkimusten mukaan mediarepresentaatio aiheuttaa naisille edelleen vaikeuksia tasapainotella heidän poliittikoroolinsa ja sukupuoliensa välillä. He jatkavat, että naisten poliittinen-minä nähdään osana valtaa ja heidän sukupuolensa erillisenä tästä. Walshin (2015, s. 1029) mukaan naisten täytyy edustaa sekä naista että poliitikkoa, kun taas miehet nähdään vain poliitikkoina.

Mäkelä (2018, s. 42–45) toteaa, että naisen nouseminen lasikaton läpi asemaan, johon tämän ei odotettu nousevan, tekee hänestä median silmissä poikkeuksellisen ja kiinnostavan. Hän huomioi, miten Tarja Halosen nousu presidentiksi läpäisi aikoinaan lasikaton, mutta median huomio kiinnittyi hänen siviilisäättyynsä, jota ei pystytty automaattisesti määrittelemään. Elliott ja Stead (2018, s. 20) huomioivat, miten media on antanut naispoliitikoille lempinimiä useissa eri maissa ja miten tämä on vaikuttanut negatiivisesti heidän imagoonsa. Margaret Thatcheria kutsuttiin huonoksi äidiksi (bad mother) ja noidaksi (witch) hänen usean kymmenen vuoden uransa aikana (Walsh, 2015, s. 1028). Myös Australian entistä pääministeriä Julia Gillardia kutsuttiin noidaksi (witch) pääministerikautensa aikana (Appleby, 2015, s. 164).

Walsh (2015, s. 1026–1027) kertoo, miten median suhtautuminen Hillary Clintoniin ja Margaret Thatcheriin muuttui heidän poliittisen uransa aikana. Hän jatkaa, miten molempien poliitikkojen johtamistyyli oli aikaansa nähden poikkeuksellista sen aggressiivisuuden vuoksi ja tämä puolestaan johti siihen, että heidät leimattiin epäfeminiinisiksi. Median suhtautuminen heihin kuitenkin muuttui, mitä kauemmin he pysyivät voimakkaissa rooleissa maidensa politiikassa (Walsh 2015, s. 1026). Genovesen (2013, s. 339) mukaan naisten on ensin lunastettava paikkansa politiikan huipulla säilyttämällä valtansa pitkään, ennen kuin heidän arviointinsa perustuu heidän poliittiseen asiantuntijuuteensa.

Walsh (2015, s. 1026—1027) painottaa, että on tärkeää huomioida näiden kahden naisen erilaiset poliittiset ideologiat. Hän huomioi, miten Clinton tunnusti useaan otteeseen olevansa feministi ja ajavansa naisten oikeuksia eikä hänen kantansa ole tähän päivään asti muuttunut. Thatcher puolestaan oli Clintonin vastakohta eikä nähnyt naisten oikeuksien olevan osa hänen poliittista ideologiaansa. Onkin huomioitavaa, että heidän poliittisesti täysin vastakohtaiset ideologiansa eivät vaikuttaneet siihen, miten media kritisoi heidän ulkonäköään heidän uriansa alussa (Walsh 2015, s. 1026—1027).

Schlehofer ja muut (2011, s. 72) huomioivat, että media ei vaikuta kaikkiin naispoliitikkoihin samalla tavalla, eikä se kiinnitä huomiota kaikkiin naispoliitikkoihin yhtä paljon. Tutkimuksessaan he tuovat ilmi, miten positiivinen mediajulkisuus vaikutti myös yleisön reaktioihin positiivisesti. He huomioivat myös, (s. 78–80) että negatiivinen julkisuus saattoi vahvistaa poliitikon negatiivista julkisuuskuvaa yhteiskunnan jäsenten parissa. Naispoliitikot eivät suoraan pysty muuttamaan kansan mielipidettä heistä, mutta positiivisella mediajulkisuudella he saattavat pystyä muokkaamaan voimakkaita stereotyyppioita ja ennakkokäsityksiä heitä kohtaan (Schlehofer ja muut, 2011, 78–80).

3 Representaatiot sosiaalisen todellisuuden rakentajina

Representaatio on kulttuurintutkimuksen ja feministisen tutkimuksen keskeisiä käsitteitä (Pilcher ja Whelan, 2017 s. 135), ja suuri osa kulttuurintutkimuksesta keskittyykin kysymyksiin maailman sosiaalisesta rakentumisesta ja miten me ihmiset sekä tuotamme että tulkitsemme representaatioita (Hall, 1997; Barker ja Jane 2016, 10). Representaatiolla viitataan tapoihin käsitteellistää ja merkityksellistää ilmiöitä. Chris Barkerin (2004, s. 177) mukaan representaatio ymmärretään yleensä prosesseina, joiden avulla merkityksen muodostumisen käytänteet - kuten kielelliset ilmaisut tai kuvat - kuvaavat jotakin objektia tai käytäntöä tosimaailmassa. Representaatio on siis sarja tekoja, joilla rakennetaan symbolien avulla käsitystä tosimaailmasta. On tärkeää huomata, että representaatio ei koskaan ole muuttumaton ulkoisen todellisuuden peilikuva, vaan monimutkainen prosessi, jolla merkitystä todellisuudesta tuotetaan erilaisten valtasuhteiden jatkuvassa liikkeessä olevissa verkostoissa. Myös Kress ja van Leeuwen (2006, s. 7) korostavat representaatioiden rakentumisen kompleksisuutta, johon vaikuttaa merkin tekijän kulttuurillinen, sosiaalinen ja psykologinen tausta.

Kirjassaan *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices* (1997) Stuart Hall lähtee liikkeelle sveitsiläisen strukturalistin Ferdinand de Saussuren (1857–1913) tunnetusta ajatuksesta, miten kieli representoi maailmaa merkkien avulla. Saussure jakoi kielen merkit (sign) kahteen yhteen kietoutuneeseen osaan, muotoon (signifier; sana, kuva tai muu konkreettinen objekti) ja käsitteen ideaan (signified; jokaisen ihmisen käsitys mihin muoto liittyy). Esimerkiksi muoto 'pääministeri' luo eri henkilöiden mielessä omanlaisensa idean siitä, mihin muoto viittaa (vrt. Hall 1997, s. 31). Toisille pääministeri ideana on keski-ikäinen mies, toisille nuori nainen. Representaatioiden muodostuminen on näin ollen kahden osallistujan kokonaisuus, jotka merkki tuo yhteen (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 8), ja idean erkaantuminen perinteisestä merkin assosiaatiosta viittaa sukupuolittuneen vallan ja sitä mukaa kulttuuristen representaatioiden muutokseen. Kun 'pääministeri' alkaa ihmisten mielissä assosioitua nuoreen naiseen, tämä muutos viestii samalla, että yhteiskunnassa on tapahtunut muutos.

Kulttuurisesti rakentunut valta ja siihen liittyen ideologia ohjaa representaatioiden muodostumista (Hall, 1997, s. 2–3). Italialainen marxilaisesta teoriasta inspiroitunut filosofi Antonio Gramsci on korostanut ideologian merkitystä, kun representaatioita muodostetaan. Hänen mukaansa yhteiskunnan hegemoniset ryhmät määrittelevät, millaisia asioita yhteiskunnissa arvostetaan (Barker ja Jane 2016, s. 77). Patriarkaalisisissa yhteiskunnissa, joissa miehet ovat hegemonisissa asemissa useammin kuin naiset, myös johtajuuden representaatiot ovat miehisiä. Johtajuuden sukupuolittuneisuus ja se, miten johtajuutta representoidaan asettaa miehet dominanssiin (Elliott ja Stead, 2018, s. 24).

Representoimme kohdetta tietyssä kontekstissa sen hetkisillä tiedoillamme. On tärkeää huomioida, että emme representoi kohdetta kokonaisuutena, vaan representaatiomme muodostuvat kohteesta nousevien merkkien perusteella, jotka tunnistamme (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 7). Marinin representaatio on siis monien merkkien yhteisvaikutuksen summa. Lisäksi merkkien tulkinta on yksilöllistä ja riippuu henkilöistä, kuten Kress ja Van Leeuwen (2016, s. 7) huomauttavat. He jatkavat, miten eri ihmiset löytävät ja painottavat merkkejä tulkitessaan eri asioita. Miten naisia representoidaan mediassa ja miten ihmiset tulkitsevat näitä representaatioita vaikuttavat lisäksi vahvasti paitsi siihen, miten naiset nähdään, mutta myös siihen, miten naiset näkevät itsensä (Elliott ja Stead, 2018, s. 22). Voisi sanoa, että representaatio on merkkien tulkintaa ja uudelleen tulkintaa muuttuvissa merkkien konteksteissa.

Representaatioilla on tietty suhde materiaalisuuteen (Barker ja Jane 2016, s. 10). Tämä tulee selkeästi esiin myös kirjoitettujen tekstien ja kuvien kohdalla. Nykyisin tekstin tuottaminen tapahtuu sähköisesti ja paperikuvatkin ovat harvinaisia. Myös digitaaliset aikakausi- ja sanomalehdet ovat korvaamassa perinteisen printtimedian. Vaikka representaatioiden tuottamisen fyysinen ympäristö muuttuu, representaatio todellisuutta tuottavana ilmiönä pysyy.

3.1 Edustamisen representaatio politiikassa

Rossi (2010, s. 263) tarkastelee representaatioita edustamisen kautta ja keskittyy erityisesti edustamisen representaatioon politiikassa. Rossin (2010, s. 263) mukaan representoimisessa puhutaan siitä, miten jokin asia tai ihminen esittää tai kuvaa tiettyä kohdetta. Poliitiikan ja representaation yhteydessä on tärkeää tarkastella representaation kaksinaista merkitystä, jolloin esittämisen ja kuvaamisen rinnalle voidaan nostaa myös se, miten representaatio edustaa jotakuta toista (Rossi, 2010, s. 263). Rossin (2010, s. 263–264) mukaan johtajuuden ja politiikan näkökulmasta voimme tällöin ajatella, että esimerkiksi poliitikot ovat edustamassa kansalaisia, jotka kansa on valinnut.

Rossin (2010, s. 262) mukaan representaatio edustamisen näkökulmasta ja samalla poliittisen johtajuuden näkökulmasta vaikuttaa siihen, millaiseksi yhteiskunnan jäsenet mieltävät johtajuuden. Hän tarkentaa, että tällöin representaatio johtajuudesta liittyy pitkälti kysymykseen siitä, kuka mielestämme saa edustaa johtajuutta. Onko nuori naispääministeri oikea valinta edustamaan Suomen poliittista johtoa? Poliitikassa toimivat naiset edustavat poliitikon roolin lisäksi myös naista, joka myös saattaa sotia naisen representaatiota vastaan ja aiheuttaa näin ongelman molempien representaatioiden kanssa (Mäkelä ja muut, 2015, s. 300).

Rossin (2010, s. 263) mukaan poliittista johtajuutta tarkastellessa representaatiot ilmevät valtasuhteiden merkkien välisinä kamppailuina. Hän selventää, että valtasuhteilla pyritään järjestämään sitä, kuka tai mitä tehdään näkyväksi ja kuka saa edustaa valtaa. Hall (1997, s. 259) toteaa, että edustamisen representaatiossa kyse on usein symbolisesta vallasta, joka perustuu siihen, miten yhteiskunnan stereotyyppi vahvistavat edustamisen valtasuhteita.

Representaatiot myös luovat koko ajan uusia merkityksiä ja edustaminen saattaa tuottaa myös eroja aikaisempiin representaatioihin. Tässä ongelmaksi nouseekin se, ketä voidaan edustaa ja kenen puolesta voidaan puhua (Rossi, 2010, s. 264–265). Marinin

tapauksessa ristiriidaksi voisi nousta se, että kansa ei osallistunut hänen valintaansa pääministeriksi, vaan hän nousi asemaansa edellisen pääministerin astuttua sivuun. Hänen aikaisempi representaationsa kansanedustajasta saattaa sotia äänestäjien keskuudessa hänen pätevyyttään vastaan toimia pääministerinä. Toisaalta representaation uudistuminen saattaa olla myös tervetullut. Representaatio tuottaa jotain uutta ja odottamatonta (Rossi, 2010, s. 264), pääministeri on erinäköinen mihin yhteiskunnassa on totuttu ja edustaa näin jotain uutta ja poikkeuksellista.

3.2 Representaatiot, kieli ja kuvat

Representaatiot muodostuvat kielen avulla ja tarvitsemme kieltä, jotta pystymme muodostamaan representaatioita ympärillämme olevista kohteista (Hall, 1997, s. 28). Kaikilla sanoilla on merkityksensä, jotka olemme oppineet kulttuurissamme yhdistämään tiettyyn kohteeseen ja myös puolestaan erottamaan sanat kohteista, jotka eivät tue käsitystämme sanan merkityksestä (Hall, 1997, s. 31). Kressin ja van Leeuwenin mukaan myös visuaalinen representaatio rakentuu kielen perusteella, sillä kuten Hallkin (1997, s. 16–19) toteaa, kieli on merkityksen muodostumisen lähtökohta. Kress ja van Leeuwen (2006) puhuvatkin visuaalisesta kieliopista, jonka avulla kuvallisia merkityksiä voidaan purkaa. Näin ollen kuvien tulkinta perustuu samoihin lähtökohtiin, kuin kirjoitetun kielen tulkinta.

Jotta visuaalinen moodi voisi toimia täyden kommunikaatiosysteemin tavoin, sen pitää täyttää useita representaatioon ja kommunikaatioon liittyviä vaatimuksia (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 41). Näitä vaatimuksia Kress ja van Leeuwen (2006, 41–42) lähestyvät Hallidayn kolmen metafunktion avulla. Kress ja van Leeuwen (2006, s. 41–43) tarkentavat, miten metafunktioina toimivat 1) ideationaalinen metafunktio, 2) interpersonaalinen metafunktio ja 3) tekstuaalinen metafunktio. Ideationaalien metafunktio lähtee liikkeelle siitä, että kaikkien semioottisten eli merkitystä tuottavien moodien tulee representoida maailmaa, kuten ihmiset sen kokevat (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 42).

Semioottiset moodit tarjoavat erilaisia tapoja representoida maailmaa, sen objekteja ja niiden välisiä suhteita. Kyse on siis erilaisten merkkien järjestelmästä (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 42).

Kress ja van Leeuwen (2006, s. 42–43) kirjoittavat, miten interpersoonallisen metafunktion lähtökohta on nimensä mukaisesti semioottisten moodien kyky ilmaista merkin tuottajan ja vastaanottajan suhdetta. He tarkentavat, että kyseessä on merkin, sen esittämisen objektin, sen tuottajan ja vastaanottajan sosiaalinen suhde. Tämä suhde materiaalistuu esimerkiksi kuvassa, jossa henkilö katsoo suoraan kameraan, jolloin hän puhuttelee katsojaa, tai on kääntänyt katseen pois kamerasta, jolloin hän antaa katsojalle luvan katsoa itseään (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 42–43).

Tekstuaalinen metafunktio lähtee olettamuksesta, että kaikki semioottiset moodit voivat muodostaa tekstejä eli merkkien monimutkaisia yhdistelmiä, jotka ovat sekä sisäisesti koherentteja samalla kun ne näyttäytyvät koherentteina omassa kontekstissaan (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 43–44). Kressin ja van Leeuwenin (2006, s. 43) mukaan erilaiset tekstin kompositioon liittyvät ratkaisut tekevät mahdollisiksi erilaiset tekstuaaliset merkitykset. He jatkavat, että näistä yksi on vasen-oikea-järjestys, joka länsimaisessa kontekstissa, jossa tekstiä luetaan vasemmalta oikealle, muodostaa tietyn tulkitsemisen. Analyysissäni hyödynnän elementtejä interpersoonallisen ja tekstuaalisen metafunktion alueilta. Viittaan esimerkiksi katseen avulla luotavaan kommunikaatioon kuvissa ja semioottisten merkkien kuten värien merkitykseen.

Rossi (2010, s. 267) toteaa, että ongelma keskustelussa naista esittävässä kuvassa on se, milloin kuva nähdään ”huonona” ja milloin ”hyvänä”. Hän jatkaa, että haasteellista on määrittää se, milloin esimerkiksi median tuottamat kuvat naisista kuvaavat naista todellisesti ja milloin ne kuvaavat naista yhteiskunnan stereotyyppien mukaisesti. Stereotyyppien mukaisesti kuvattu nainen pitää yllä sitä representaatiota, joka yhteiskunnassa vallitsee naisesta jo valmiina eikä näin osallistu representaatioiden uudistumiseen (Rossi, 2010, s. 267–268).

4 Pääministerin johtajuuden diskurssit

Tässä luvussa tarkastelen, millaisia kielellisiä piirteitä ja teemoja artikkeleissa nousee esiin. Analysoin sitä, minkälaiset teemat rakentavat Marinin ympärille erilaisia diskursseja, jotka vaikuttavat Marinin johtajuuden representaatioiden rakentumiseen. Olen aineistoni kannalta tarkastella sekä tekstiä ja kuvia erikseen että niiden välisiä suhteita yhteisenä kokonaisuutena, ja sen vaikutusta representaation rakentumiseen. Aineistona työssä on kahdeksan verkkoartikkelia Suomen, Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen medioista. Artikkelien pituus vaihtelee muutamasta kappaleesta useaan kappaleeseen. Sen vuoksi, että artikkelit on julkaistu verkossa, tarkkaa sivumäärää on kunkin artikkelin kohdalla mahdoton sanoa. Kaikki verkkoartikkelit sisältävät tekstiä ja kuvaa, ja kuvien määrä vaihtelee artikkelin mukaan yhdestä kuvasta yhdeksään kuvaan. Osa kuvista on lainattuja lehtikuvia ja osa puolestaan lehtien itsensä kuvaamia.

Keskityn analyysissäni artikkeleissa vallitseviin teemoista muodostuviin diskursseihin, jotka toistuvat Marinin kohdalla. Nostan esiin neljä erilaista diskurssia, ja käytän analyysissäni esimerkkejä kvalitatiivisen analyysin tukena. Kuvien tarkastelussa keskityn erityisesti katseen suunnan, komposition ja asettelun merkityksiin sekä kuvien värimaailmaan. Olen nimennyt luvut lajittelemieni diskurssien perusteella ja viimeisessä luvussa kerään huomioni yhteen.

Huomion arvoista analyysissäni on, että diskurssien väliset rajat eivät aina ole täysin yhteen nostamaani diskurssiin kytkettyjä, vaan diskurssit saattavat myös elää päällekkäin. Yhdessä artikkelissa saattaa ilmetä useampaa luokittamaani diskurssia samassa kohdassa, joten esimerkkini perustuvat valintoihin, jotka mielestäni parhaiten kuvaavat kyseisen diskurssin piirteitä. Aloitan ensin kuvaamalla lyhyesti artikkelit, jonka jälkeen siirryn artikkeleista nousseiden diskurssien analysointiin.

Sanomalehti *New York Timesin* artikkeli keskittyy kuvaamaan sitä, kuka Sanna Marin on ja millainen hänen poliittinen uransa on ollut. Artikkeli koostuu muiden ihmisten

lainauksista sekä Marinin omista lainauksista, jotka on otettu artikkeliin muista lehdistä. Artikkelissa on kolme lainattua lehtikuva, joissa kaikissa Marin esiintyy muiden ihmisten kanssa. Artikkelin otsikko on "Who is Sanna Marin, Finland's 34-Year-Old Prime Minister".

Voguen artikkeli käsittelee Marinin kokemaa seksismiä politiikassa ja sitä, millaiseksi Marin kokee naispoliitikon aseman. Artikkelin perustuu Marinin haastatteluun ja se pitää sisällään tekstin lisäksi kolme kuvaa Marinista, niistä yksi on otettu lehteä varten ja muut kaksi ovat artikkeliin lainattuja kuvia. Suurin kuva sijaitsee otsikon vieressä. *Voguen* artikkelin otsikko on "In Every Position I've Ever Been In, My Gender Has Always Been The Starting Point": Sanna Marin Opens Up About Sexism In Politics."

Artikkeli, joka on julkaistu aikakauslehti *Times*ssä, perustuu Marinin haastatteluun ja se käsittelee Marinin arvoja, uraa ja sitä, mihin hänen poliittinen näkemyksensä perustuu. Artikkelin sisältää yhden kuvan otsikon vieressä, joka on *Time*-lehteä varten otettu. Artikkelin otsikko on "Finland's Sanna Marin, the World's Youngest Female Head of Government, Wants Equality, Not Celebrity".

The Guardianin artikkeli "Finland is the world's happiest nation – and I want to keep it that way, says prime minister", perustuu Sanna Marinin haastatteluun, jossa Marin puhuu ihmisoikeuksista, tasa-arvosta ja omista arvoistaan, jotka ohjaavat häntä politiikassa. Artikkelissa on vain yksi kuva Marinista heti otsikon alla ja artikkelin toinen kuva on maisemakuva Helsingistä.

Helsingin Sanomien artikkeli "Polku valtaan" on Marinin haastattelu ja se keskittyy Mariniin poliittiseen uraan ja matkaan pääministeriksi. Artikkelissa mainitaan myös Marinin perhe useasti. Artikkelissa on yhdeksän kuvaa Marinista, joka on myös suurin määrä kuvia valituissa artikkeleissa. Artikkelin kuvat etenevät artikkelin alusta loppuun ja ne on sijoitettu tekstin sekaan.

Ylen artikkeli käsittelee sitä, miten Sanna Marinin lähipiiri ja puolue kokevat, että Marin on muuttunut pääministerikautensa aikana. Artikkelin otsikoksi on valittu ”Analyysi: Sanna Marin muuttui - demarilähteet kertovat Ylelle kohdanneensa koronaviruksen jälkeisen toisenlaisen pääministerin”. Artikkelissa on kuusi kuvaa, joista viisi sisältyy analyysiin. Kuvat on sijoitettu tasaisesti artikkelin alusta loppuun tekstin sekaan.

Apu-lehden artikkelin otsikoksi on otettu Sanna Marinin lainaus toisesta lehdestä. ”Sanna Marin: ”Olen pääministeri, mutta olen myös Sanna, joka elää 36-vuotiaan naisen tavallista elämää””, käsittelee Marinin henkilökohtaista elämää ja hänen henkilökohtaisen elämänsä suhdetta pääministeriyteen. Artikkelin perustuu Sanna Marinin haastatteluun ja se sisältää kuusi kuvaa, jotka kaikki on otettu artikkelia varten. Kuvat juoksevat artikkelin alusta loppuun tukien tekstiä.

Lilyn artikkeli, joka perustuu aikakauslehti *Trendin* artikkeliin, on aineistosta selkeästi lyhin sisältäen vain muutaman kappaleen. Artikkelin otsikko on ”Sanna Marin: On selvää, että nämä vuodet jättävät jälkensä” ja artikkelissa on vain yksi kuva, josta nousi aikoinaan kohu perustuen siihen, että kuvaa pidettiin liian seksikkäänä Suomen pääministerille. Marin poseeraa kuvassa yllään musta avonainen jakku, kaulassaan isoja kaulakoruja. Artikkelin käsittelee Marinin asemaa pääministerinä ja hänen asemaansa myös naisena. Artikkelissa Marin puhuu myös oman työnsä rankkuudesta.

4.1 Feminiininen nainen ja edelläkävijä

Tässä luvussa analysoin artikkeleista esiin nousevia huomioita Marinin iästä ja sukupuolesta sekä kuvista löytyviä piirteitä, jotka myös korostavat Marinin ikää ja sitä, että hän on nainen. Valitsin näiden kahden käsitteen nostamisen keskeisiksi teemoiksi, sillä aineiston tarkastelun kautta kävi ilmi, että Marinin ikä ja sukupuoli ovat artikkeleissa vahvasti linkittyneitä ja niistä on mainintoja usein samassa yhteydessä. Stereotyyppisen käsityksen mukaan poliittinen valta perustuu yhteiskunnassa maskuliinisuuteen ja

maskuliiniseen johtajuuteen (Beckwith, 2015, s. 723) ja johtajana on perinteisesti toiminut mies (Mäkelä 2018, s. 53). Poliitikassa valtaan nousseet naiset ovat myös keskimääräisesti olleet Marinia vanhempia, joten representaatio pääministeristä sekä korkeassa asemassa olevasta naispoliitikosta on perinteisesti rakentunut eri kehysten ympärille, kuin joita Marin edustaa.

Jokaisessa kahdeksassa artikkelissa voimakkaiksi teemoiksi nousee Marinin ikä ja hänen sukupuolensa. Kahdeksasta artikkelista neljässä Marinin sukupuoli tuodaan esiin jo heti artikkelin otsikossa. Jokaisessa artikkelissa Mariniin viitataan *nuorena naispääministerinä, nuorena pääministerinä, maailman nuorimpana naispääministerinä* tai *nuorena johtajana*. Sukupuolen teemaa tuodaan ilmi mainitsemalla hänen sukupuolensa hänen pääministeriytensä yhteydessä tai se yhdistetään hänen johtajuuteensa valtion päämiehenä. Hänen feminiinisyyttään kuvaillaan väreillä tai olettamuksilla siitä, miten naiset käyttäytyvät yhteiskunnassa perinteisesti, kuten myöhemmin esimerkki (3) nostaa esiin.

- (1) “Kun Marinin edeltäjä irtisanoutui joulukuun 3., 34-vuotiaasta Marinista tuli Suomen historian nuorin pääministeri sekä maailman nuorin naispuolinen valtionjohtaja” (Abend, 2019, kappale 1).¹

Esimerkki (1) edustaa tyypillistä kuvausta, joka artikkeleissa nousee esiin Marinista. Huomionarvoista on, että Marinin ikä ja sukupuoli tuodaan esiin myös heti artikkelin otsikossa. Esimerkissä (1) tuodaan ilmi Marinin tarkka ikä, nuoruus ja sukupuoli. Kirjoittaja haluaa korostaa lukijalle Marinin ikää ja sen historiallisuutta mainitsemalla Marinin olevan *nuorin pääministeri* (youngest Prime Minister) sekä haluaa nostaa esille Marinin sukupuolen viittaamalla Mariniin sanoilla *naispuolinen valtionjohtaja* (female state leader). Huomion arvoista on myös kirjoittajan tapa yhdistää molemmat piirteet samaan virkkeeseen. Näiden yhteys tekee kokonaisuudesta merkittävän ja molempien piirteiden yhteisvaikutus tekee Marinista poikkeuksellisen pääministerin virkaan.

---

¹ After her predecessor resigned on Dec. 3, the 34-year-old became the youngest Prime Minister in Finnish history and the world’s youngest female state leader as well. (Time)

Time-lehteen on Marinista otettu vain yksi kuva, jossa huomiota herättävin yksityiskohta on se, että Marin on puettu vaaleanpunaiseen jakkuun. Vaaleanpunainen väri nähdään stereotyyppisesti yhteiskunnassa tyttöjen värinä, ja se viestii katsojalle Marinin feminiinistä puolta. Vaaleanpunainen väri edustaa tyttömäisyyttä ja nuoruutta ja yhdessä esimerkin (1) kaltaisten piirteiden kanssa ne korostavat Marinin nuoruutta ja feminiinistä naiseutta. Marinin asento kuvassa muistuttaa myös naistenlehdissä esiintyvää potrettia, joka viestii katsojalle ennemminkin muotokuvasta, eikä niinkään kuvasta, jossa esiintyy valtion johtaja. Kuvassa Marin on kuvattu etuviistosta ja Marinin katse on suunnattu kauas hiukan yläviistoon, joka tekee kuvasta samalla muotokuvamaisen. Myös Helsingin Sanomat korostavat Marinin nuoruutta ja sukupuolta artikkelissaan.

- (2) Kansainvälinen huomio uutta 34-vuotiasta naispääministeriäkohtaan on ollut valtaisa (Muhonen, 2019, kappale 10).

Esimerkissä (2) lukijalle tuodaan myös ilmi Marinin tarkka ikä ja se, että hän on naispääministeri. Iän huomiointi kiinnittää lukijan huomioimaan Marinin nuoruuden ja hänen asemansa suhteessa tähän, joka esitetään heti Marinin iän jälkeen. Marin edustaa kirjoittajan mielestä jotakin poikkeavaa, tämän nostaessa Marinin iän esiin. Lukija saa kuivan, että Marinin ikä on huomionarvoinen. Huomio kiinnittyy myös kirjoittajan ilmaisuun *naispääministeri*, jolla korostetaan sitä, että Marin on nainen eikä ainoastaan pääministeri. Marin edustaa sukupuolellaan ja iällään jotain poikkeavaa, jonka kirjoittaja on halunnut tuoda tekstissä esiin. Huomionarvoista on myös se, että sekä nuoruus että sukupuoli on tuotu esiin samassa lauseessa. Näin näiden kahden ilmaisun yhtenäinen merkitys korostuu jälleen, ja Marin vaikuttaa poikkeuksellisemmalta, kuin jos lause sisältäisi vain ilmaisun iästä tai naiseudesta. Kirjoittaja rakentaa kuvaa pääministeristä, joka on nuori ja nainen, ja näin ollen poikkeuksellinen. Kirjoittaja myös antaa ymmärtää, että Mariniin kohdistuva kansainvälinen huomio johtuu juuri näiden kahden elementin yhteisvaikutuksesta.

Helsingin Sanomien artikkelissa on yhdeksän kuvaa Marinista. Kuvien tyyli vaihtelee Marinista otetuista lähikuvista edustustilanteissa otettuihin kuviin. Marinin feminiinisyyttä

korostaa kuva, jossa hän seisoo punaisessa värikkäässä mekossa hymyilevänä joulukuusen vieressä. Marinin katse suoraan kameraan ja hänen hymyilevä ilmeensä rohkaisee katsojaa katsomaan tätä, ja hän voisi samalla olla, kuin kuka tahansa hymyilevä nuori nainen. Hänen punainen mekkonsa, voidaan värin perusteella myös yhdistää feminiiniseen naisellisuuteen. Myös mekko vaatteena yhdistetään modernissa länsimaalaisessa kulttuurissa vaatekappaleeseen, jota yleisimmin käyttävät naiset. Punainen, joka stereotyyppisesti on naisten väri yhdistettynä mekkoon, viestii katsojalle feminiinisestä naispääministeristä.

- (3) Heidän kodistaan otetuissa kuvissa Instagramissa koti näyttää kuin kenen tahansa milleniaalisen kodilta huonekasveineen ja vaaleanpunaisine sohvineen (Kale, 2020, kappale 2).²

Esimerkissä (3) sanavalinta *milleniaalinen* viittaa nuoreen henkilöön. Samassa esimerkissä tuodaan ilmi, että Marinin milleniaalisessa (nuoressa) asunnossa on huonekasveja sekä vaaleanpunainen sohva. Huonekasveilla ja vaaleanpunaisella sohvalla tuodaan esiin pääministerin feminiinisyyttä. Artikkelin pääkuvassa Marinilla on yllään vihreä pusero, jossa on kukkia. Representaatio pääministeristä vanhempana miespuolisena henkilönä ei nouse tämänkaltaisen esittelyn kautta esiin, vaan pääministerin representatioksi rakennetaan nuorta, feminiinistä naista, joka on stereotyyppisesti mahdollisesti kiinnostunut sisustamisesta ja tavallisista asioista, joista muutkin nuoret naiset oletettavasti ovat kiinnostuneet. Samassa artikkelissa nousee esiin myös voimakas piirre Marinin äitiydestä samalla korostaen tämän sukupuolta.

- (4) Hän on kenties ainut PM, joka julkaisee itsestään kuvia Instagramissa imettämässä tai pastareseptejä Facebookissa. (Hänen vinkkinsä: teelusikallinen kapriksen lientä.) ”Haluan vain olla rehellinen, ja olla oma itseni”, hän sanoo. ”Mielestäni se on paljon helpompaa.” (Kale, 2020, kappale 9).³

---

²Look at pictures of their home on Instagram, and you could mistake it for any millennial flat, with its houseplants and pink sofa. (Vogue)

³ She is, perhaps, the only PM who posts breastfeeding selfies on Instagram, or pasta sauce recipes on Facebook. (Her trick: a tablespoon of caper broth.) “I just want to be honest, and be myself,” she says. “I find it much easier.” (Vogue)

Esimerkissä (4) tuodaan ilmi, että Marin päivittää sosiaalisen median tilejään, kuin kuka tahansa muu nuori henkilö jakamalla sisältöä omasta elämästään. Esiin nousee myös Marinin äitiys ja henkilökohtainen huomio siitä, että Marin imetti lastaan. Marin on äiti, joka käyttäytyy niin kuin muutkin äidit, ja yksi artikkelin kolmesta kuvasta esittää Marinia sylissään vauvaikäinen lapsensa. Kuvan kautta Marinin representaatio edustaa äitiä, jolla on pieni lapsi. Kirjoittaja on halunnut korostaa lukijalle, että Marin tuo henkilökohtaisen perhe-elämänsä ja äitiytensä avoimesti näytille. Hyvän johtoasemassa toimivan naisen representaatio perustuu osittain myös siihen, että tämä edustaa vakaata perhe-elämän idylliä (Huovinen ja Weselius, 2015, s. 6). Ristiriidaksi nousee esiin se, että johtoasemissa toimivat naiset, jotka itse tuovat yksityiselämäänsä esille koetaan yleisesti heikompina johtajina (Huovinen ja Weselius, 2015, s. 6). Esimerkin (4) perusteella, Marin itse kokee, että hänen henkilökohtaisen elämänsä asiat, joita hän jakaa, ovat rehellisiä kuvauksia hänen omasta elämästään ja osa hänen autenttista identiteettiään. Median huomio naispoliitikkojen yksityiselämään on perinteisesti vaikuttanut negatiivisesti naisen johtajuuskuvaan, ja Angela Markelin ja Tarja Halosen poliittinen kunnioitus perustui osittain myös siihen, että he onnistuivat pitämään henkilökohtaisen elämänsä medialta piilossa (Huovinen ja Weselius, 2015, s. 5–6).

Esimerkkien (3) ja (4) lisäksi *Voguen* artikkelissa nousee esiin myös muita piirteitä, jotka rakentavat teemoja Marinin feminiinisen naiseuden ja nuoruuden ympärille. *Voguen* artikkeli on aineistosta myös selkein näiden teemojen esilletuomisessa. Yksi tällaisista piirteistä on artikkelin esiin nostama ongelma äitiyden ja uran yhdistämisen välillä. Artikkelissa mainitaan se, miten pääministeri joutuu tasapainoilemaan työn ja pienen lapsen ja lapsenhoidon välillä. Näin hänet yleistetään samaan asemaan muiden naisten kanssa, jotka tasapainoilevat työn ja perheen välillä. Artikkelissa myös mainitaan, kuinka Marin näyttää ilman meikkiä keneltä tahansa nuorelta äidiltä. Marin siis edustaa tavallista nuorta naista, ja hänen edustamisen representaationsa muokkautuu perheenäidin ympärille. Hän on, kuin kaikki maailman muut äidit, jotka yhdistävät perheen ja uran.

Voguen artikkelissa kuvaillaan myös, mitä Marinilla on päällä kuvaushetkellä. *Vogue* on muotilehti, ja näin ollen on oletettavaa, että sen artikkelissa ulkonäköön painottuvat seikat korostuvat. Median kiinnostus naispoliitikkojen ulkonäköön ja siitä kirjoittamiseen pitää yllä stereotyyppistä käsitystä naisesta, joka on kiinnostunut muodista. Stereotyyppinen naisen kuvailu myös vaikuttaa siihen, että Marinin representaatio muoutuu feminiiniseksi voimakkaan maskuliinisen poliitikon sijaan.

- (5) Hän päästää höyryjä lenkkipolulla tai imurin varressa. ”Jos tuntuu pahalta, hengitän syvään, lähdän lenkille ja nukun yön yli ennen kuin reagoin tai teen mitään.” (Houni, 2022).

Esimerkissä (5) Marin esitetään tavallisena naisena, joka rentoutuu imuroimalla ja kuntoilemalla. Marinin naiseuden kuvaa rakennetaan kotiäitimäiseksi naiseksi, jolla on aikaa imuroida, ja joka kokee kotiaskareiden hoitamisen rentouttavaksi. Artikkelin kirjoittaja on halunnut korostaa Marinin feminiinistä naiseutta yhdistämällä hänet kotiaskareisiin ja samalla korostavan ehkä hiukan vanhahtavaa yhteiskunnallista käsitystä siitä, että nainen hoitaa kotityöt. Artikkelin tarkempi tutkiminen paljastaa, että Marin itse kertoo, miten hän purkaa suuttumustaan siivoamalla. Kotitöiden tekeminen tuo Marinin lähemmäksi tavallista naista, joka hoitaa kotiaan.

Artikkelin kaikissa kuvissa korostuu vaaleansävyinen värimaailma ja Marinille on stailattu vaaleanpunainen huivi kaulan ympärille. Artikkelin viidestä kuvasta kaikissa Marin katsoo suoraan kameraan ja hymyilee. Hallin (1997, s. 309–310) mukaan kuvissa esiintyvä henkilö, joka ei hymyile, viittaa melankoliaan, joka puolestaan nähdään maskuliinisenä elementtinä kuvissa. Näin ollen Marinin hymyileminen voidaan nähdä korostavan tämän feminiinisyyttä. Marinin katse suoraan kameraan rakentaa vuorovaikutusta katsojan kanssa, joka yhdessä hymyilyn kanssa saa Marinin tuntumaan helposti lähestyttävältä ja inhimilliseltä (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 117–118). Kuvien pehmeä värimaailma, katseen suunta ja hymyily rakentavat yhdessä kuvaa Marinin ympärille kuvaa nuoresta, lempeästä naisesta. Kaikki muut kuvat, paitsi yksi on lähikuvia Marinista. Lähikuvat viestivät katsojalle intiimistä yhteydestä Marinin kanssa (Kress ja van Leeuwen, 2006,

s. 148–149). Kuvien läheisyys tuo Marinin lähemmäksi katsojaa, eikä Marin tunnu katsojasta pelottavalta. Kuvien tausta viestittää siitä, että ne ovat otettu ulkona meren rannalla. Luonnonläheisyydessä otetut kuvat, ja Marinin hiuksiin tarttuva tuuli korostavat myös Marinin feminiinistä puolta. Artikkelin kuvat edustavat aikakauslehtien muotokuvia, ja ne voisivat olla kenestä hyvästä naispuolisesta julkisuudenhenkilöstä.

- (6) Pääministeri on Ylen tietojen mukaan käynyt myös keikalla Tavastia-klubilla, ja hänen kuvaillaan pyörivän pop-piireissä (Pilke, Stenroos ja Hakuhahta, 2021, kappale 33).

Esimerkki (6) korostaa Marinin nuoruutta korostamalla Marinin tekevän asioita, joita muutkin nuoret tekevät. Esimerkistä huomion arvoisen tekee se, että kirjoittaja kutsuu Marinia pääministeriksi ja samassa lauseessa kirjoittaja käyttää myös sanaa pop, joka stereotyyppisesti voidaan yhdistää nuorisokulttuuriin. Pääministeri viettää aikaansa tehden nuorille suunnattuja asioita. Kirjoittaja on myös käyttänyt ilmaisua *pyörivän* kuvaillessaan Marinin vapaa-ajanviettotapaa. Tämän kaltainen puhekielinen ilmaisu myös rakentaa kuvaa sen ympärille, että Marin tekee asioita, joita nuoret ihmiset tekevät ja se samalla ilmaisee asioiden epävirallisuutta. Esimerkissä (6) esiin nousevat piirteet rakentavat kuvaa pääministeristä, joka on hyvin erilainen, kuin edelliset pääministerit. Marin on nuorempi ja viettää aikaa tehden asioita, joita nuoret ihmiset tekevät. Esimerkistä (6) ei käy ilmi Marinin sukupuoli, mutta kontekstista on pääteltävissä, että kyseessä on nykyinen pääministerimme Marin. Ylen artikkelissa ei nouse esiin selkeitä piirteitä, jotka keskittyvät Marinin sukupuolen tai feminiinisen naiseuden korostamiseen. Marinin nuoruus puolestaan tuodaan esiin esimerkin (6) kaltaisissa ilmaisuissa.

Nuoruuden ja feminiinisen naiseuden teemat rakentavat yhdessä diskurssia feminiinisestä edelläkävijästä. Marinin nuori ikä ja hänen naiseutensa esitettynä yhdessä feminiinisten piirteiden kanssa, tekevät hänestä samalla poikkeuksellisen politiikassa toimivien naisten joukossa. Marin haastaa kuvaa maskuliinisesta vanhemmasta naisesta poliittisen vallan huipulla. Hän edustaa jotain uutta, jota yhteiskunnassa ei olla aikaisemmin nähty. Hänen rooliinsa edelläkävijänä liittyy voimakkaasti myös se, miten hänet nähdään

valtionjohtajana ja maan edustajana hänen asiantuntijuutensa näkökulmasta. Tähän liittyviä teemoja käsittelen seuraavaksi.

4.2 Kokenut kansainvälinen valtionjohtaja

Tässä luvussa keskityn piirteisiin, jotka keskittyvät nostamaan esiin teemoja, jotka koskevat Marinin pätevyyttä toimia valtion johtajana. Analysoin esimerkkien avulla, miten Marinin rooli nähdään Suomen pääministerinä ja poliitikkona. Keskityn siihen, minkälaisia huomioita Marinin taidoista edustaa ja johtaa Suomen valtiota tehdään, ja miten Marinin poliittiseen uraan suhtaudutaan. Yhdeksi mielenkiinnon kohteeksi nousee myös se, miten perinteiset stereotyyppiset käsitykset miespääministeristä elävät rinnakkain Marinin valtionjohtajan diskurssin kanssa, vaikka Marinin pätevyys nouseekin diskurssin vallitsevaksi teemaksi. Kuvien kohdalla keskityn nostamaan esiin piirteitä, jotka korostavat seikkoja, joista käy ilmi Marinin asema pätevänä valtionjohtajana.

- (7) Marin sai suosiota, kun hän toimi Tampereen kaupunginvaltuuston puheenjohtajana vuosina 2013–2017, ja You Tube-videot hänestä johtamassa kiihtyneitä ja usein riitaisia kokouksia saivat kansallista huomiota (Specia, 2019, kappale 20).⁴

Esimerkissä (7) käy ilmi, että Marinin poliittinen ura on ollut pitkä jo ennen hänen pääministerikauttaan, ja se, miten hän on toiminut johtotehtävissä jo aikaisemmin monta vuotta peräkkäin. Huomio kiinnittyy myös siihen, miten hänen kuvataan johtaneen kokouksia, joiden tunnelmaa kuvaillaan sanoilla *riitaisa* ja *kiihtynyt*. Lämsä ja muut (2014, s. 333) huomioivat, että Marinin johtamien kokousten kuvaavat sanat yhdistetään usein maskuliiniseen johtamistyyliin. Tämänkaltainen johtamistyyli puolestaan nähdään onnistuneena ja vallan välineenä. Esimerkissä (7) myös annetaan ymmärtää, että Marinin suosio kasvoi kokousten tunnelman vuoksi. Marinin kokoukset johtivat huomioon

---

⁴ Ms. Marin gained popularity as head of the Tampere City Council from 2013 until 2017, when YouTube videos of her leading contentious and often heated meetings drew national attention. (New York Times)

sosiaalisessa mediassa ja ne edesauttoivat sitä, että hänet huomioitiin eri medioissa niin kotimaassa, kuin ulkomailla. Huomio kiinnittyy seuraavassa kappaleessa annettuun kommenttiin, jolla tarkennetaan edellä mainittua tilannetta.

- (8) ”Tyyli, jolla hän hoiti koko tilanteen, häntä on melkoisesti ihailtu sen vuoksi,” Kantola sanoi. ”Hän on hyvin keskittynyt käytäntöihin ja ongelmiin, ja hän haluaa puhua ongelmista, ei kiinnittä huomiota itseensä.” (Specia, 2019, kappale 21).⁵

Lukijalle kommunikoidaan, että Marinia on ihailtu hänen maskuliinisen johtamistyyliinsä vuoksi. Maskuliinisuus yhdistetään perinteisesti poliittiseen miesvaltaan, joka nähdään pätevyytenä. Marinin maskuliininen johtamistyyli koetaan näin esimerkkinä hänen pätevyydestään ja yhdeksi poliitikon pätevyyden meriiteiksi nousee se, miten tämä kommunikoi (Mäkelä ja muut, 2015, s. 305). Esimerkissä lukijalle myös korostetaan, että Marin on sitoutunut puhumaan poliittisista asioista, eikä itsestään. Marinin pätevyyttä toimia pääministerinä tuodaan ilmi sillä, että tämä keskittyy politiikkaan eikä saadaksesen huomiota henkilönä. *New York Timesin* artikkeli, jossa esimerkit (7) ja (8) ovat, sisältää kolme kuvaa, jotka kaikki ovat kuvia Marinista edustamassa virallisissa tilanteissa. Kahdessa kuvassa Marin on asetettu yksin ihmisjoukon eteen. Kuvien asettelu korostaa Marinin asemaa johtajana ja rakentaa näin yhdessä tekstin kanssa voimakasta johtajan representaatiota Marinin ympärille.

Artikkelin ylimmässä kuvassa Marin istuu pitkän u-kirjaimen muotoisen pöydän päässä ja kummallakin puolella pöytää istuu Suomen hallituksen jäseniä. Kuvan asettelu korostaa hänen johtajuuttaan monella tavalla. Ensinnäkin etäältä otettu laaja kokokuva näyttää Marinin kaikkein keskeisimpänä kohteena, johon katsojan katse hakeutuu (vrt. Kress & van Leeuwen, 2006). Etäisyys korostaa myös hänen erityisyyttään, koska johtaja ei ole kuten tavalliset kansalaiset. Lisäksi Marin on kuvattu suoraan edestä, ja hänen katseensa suuntautuu suoraan kameraan. Kressin ja van Leeuwenin (2006, s. 117) mukaan tällainen

---

⁵”The style with which she managed the whole situation, she’s been quite admired for that,” Ms. Kantola said. “She is very centered on policies and issues, so she wants to talk about policies, not draw attention to herself.” (New York Times)

suora katse merkitsee, että kuvan esittämä henkilö ottaa kontaktia katsojaan. Etäisyys, suora katse ja Marinin positio kaikkein keskeisimpänä objektina, jota kuvan asettelu Marinista pöydän päässä korostaa, viestii selkeästi johtajuudesta. Myös Marinin yläpuolella riippuva kristallikruunu toimii, kuin merkinä, joka vahvistaa hänen erityisasemansa ministerien joukosta.

Artikkelin kaksi muutakin kuvaa korostavat Marinin erityisasemaa suhteessa muihin kuvissa oleviin henkilöihin. Yhdessä kuvassa Marin on tiedotustilaisuudessa ja häntä ympäröi muutaman metrin etäisyydeltä joukko kiinnostuneita toimittajia kameroidensa kanssa. Kuva on laaja kokokuva, ja se sijoittaa katsojan samaan positioon, kun kuvassa Marinin ympärillä seisovat toimittajat aivan, kuin yhdeksi heistä. Näin kuva viestii Marinin erityisasemasta johtajana, jonka viestistä kaikki ovat kiinnostuneita, mutta muutama metrin etäisyydeltä. Yhdessä kuvassa Marin kättelee presidentti Sauli Niinistöä. Muut kuvassa näkyvät henkilöt ovat ministereitä, joiden katseet ovat suuntautuneet kuvan keskelle, presidentti Niinistöä kohti. Niinistön katse puolestaan on suuntautunut Mariniin, ja presidentin katseen suunta johtaa katsojan katseen Mariniin. Marinista tulee kuvan keskeisin objekti paitsi näiden katseella rakennettujen vektorien avulla (ks. Kress & van Leeuwen, 2006) myös siksi, että maan korkein auktoriteetti kättelee häntä. Niinistö katsoo Marina suoraan ja on painanut leukansa alas. Tämän kaltainen ele viestittää katsojalle presidentti Niinistön hyväksyntää. Jokaisessa kuvassa Marin on pukeutunut tummaan asukokonaisuuteen, joka voidaan tulkita viralliseksi ja asiantuntevaksi pukeutumistyyliksi.

Voguen esimerkki antaa Marinista toisenlaisen kuvan johtajana.

- (9) Koronaviruspandemian alettua Marinin johtamista on keuhuttu tyyneksi, rauhalliseksi ja maltilliseksi (Kale, 2020, kappale 7).⁶

---

⁶ In the wake of the coronavirus pandemic, Marin's leadership has been widely praised as cool, calm, and collected. (Vogue)

Lifestylelehti *Voguen* artikkelissa Marinin johtajuutta kuvaillaan rauhalliseksi ja maltilliseksi. Johtajuuden stereotyyppisen käsityksen mukaan tämän kaltainen johtamistyyli yhdistetään naisjohtajuuteen ja feminiinisyteen. Stereotyyppinen kuvaus naispoliitista vallan huipulla, joka rikkoo sukupuolinormien rajoja ei ole rauhallinen johtaja, vaan maskuliininen lasikattojen rikkoja. Pietikäisen (2019, s. 33) mukaan olennaista on kuitenkin se, millainen kieli on sallittua ja haluttua missäkin tilanteessa. Esimerkkien perusteella voi päätellä, että Marinin pätevyys kulminoituu siihen, että riippuen kontekstista, hänen johtamistyyliinsä on erilaista.

Artikkelin kuvat tukevat tätä tulkintaa. Marin hymyilee jokaisessa kuvassa, mutta muuten kuvien tavat rakentavat Marinin ympärille diskurssia tyyppillisellä naisellisella tavalla maltilliseksi ja korostavat naisjohtajuutta eri lähtökohdista. Artikkelin pääkuva on puolikuva Marinista, jolla on yllään kukallinen pusero. Puolikuva on suhteellisen läheltä otettu kuva, jossa näkyy noin puolet ihmisestä, pään päällä ei ole paljon tilaa ja rajaus on tehty noin navan kohdalta. Puolikuvat viestittävät läheisyydestä, sillä niiden etäisyydeltä voisi jutella ihmisen kanssa; samaan aikaan puolikuvat kertovat, että katsojalle ei ole läheistä suhdetta niissä kuvattujen henkilöiden kanssa (Kress & van Leeuwen, 2006, s. 124–125). Pääkuvan Marin on raskaasti meikattu, hän katsoo suoraan kameraan ja hän on pukeutunut sävyltään tummanvihreään puseroon. Ehostuksen vuoksi Marin näyttää huomattavasti vanhemmalta kuin todellisuudessa. Jos kuva erotettaisiin asiayhteydestä ja näytettäisiin Marinia tuntemattomalle henkilölle, se yhdistyisi tärkeää tehtävää hoitavaan henkilöön, mutta henkilö voisi olla mediapersoonaa, kirjailijaa tai tutkijaa yhtä hyvin kuin pääministeri. Katse viestittää kontaktista katsojaan, mutta lempeä hymy yhdistettynä katseeseen ei viesti katsojan haastamisesta (vrt. Kress & van Leeuwen, 2006, s. 116–117). Kressin ja van Leeuwenin (2006, s. 123) mukaan hymyileminen kutsuu katsojaa vuorovaikutukseen kanssaan, eikä näin ollen edusta valtaa kuvattavan toimesta.

Voguen muutkin kuvat viestittävät katsojalle Marinin asemaa tärkeänä henkilönä, joka ei kuitenkaan välttämättä ole pääministeri. Artikkelin toisessa Marinia esittävässä

kuvassa hän on saapumassa EU-kokoukseen Brysseliin. Marin on kuvattu suoraan edestä etäämmältä, kuin pääkuvasta niin, että myös tausta ja EU-maiden lippuja näkyy kuvassa. Tausta on kuitenkin häivytetty ja vain Marin näkyy tarkkarajaisesti. Marin hymyilee iloisesti ja avoimesti kameraan. Kuva etäännyttää Marinia Eurooppalaisen huippukokouksen kontekstista paitsi hälventämällä taustan, että iloisella hymyllä paikassa, jossa tehdään vakavia päätöksiä. Marin näyttäytyy johtajana, mutta johtajuus näyttäytyy hänen kohdallaan pehmeänä.

- (10) Hänen polkunsä yliopistosta valtakunnan politiikkaan kuulostaa tavanomaiselta: opiskelijapolitiikasta luottamustehtäviin ja kunnallispolitiikkaan, sitten kunnallispolitiikasta eduskuntaan ja lopulta ministeriksi.

Poikkeuksellista on kuitenkin ollut Marinin vauhti. Hänet valittiin Tampereen kaupunginvaltuustoon vuonna 2012, ja hän aloitti valtuuston puheenjohtajana vuoden 2013 vuoden alussa (Muhonen, 2019, kappale 42–43).

Esimerkissä (10) käydään läpi tiivistettynä Marinin tie Tampereen valtuuston puheenjohtajaksi. Alussa huomioidaan, miten Marin on toiminut luottamustehtävissä poliittisen uransa alusta lähtien. Marin on siis luonut jo pitkään itsestään kuvaa, että häneen voi luottaa ja hän pystyy ottamaan vastuuta yhteiskunnallisissa asioissa. Hänen nousunsa ministeriksi yliopisto-opiskelijasta myös rakentaa lukijalle kuvaa henkilöstä, joka etenee urallaan määrätietoisesti ja jonka osaamiseen luotetaan ja uskotaan muiden ihmisten toimesta. Seuraavassa esimerkin (10) kappaleessa kirjoittaja myös alkaa korostamaan, että Marin on edennyt urallaan nopeasti. Kirjoittajan sanavalinta *valittiin*, kertoo siitä, että Mariniin on luotettu myös uransa alkuaikoina ja hänen kykyynsä johtaa on myös uskottu jo ennen hänen pääministerikauttaan. Muiden ihmisten luottamus Mariniin korostuu. Huomio kiinnittyy myös siihen, miten vuonna 2012 hänet valittiin kaupunginvaltuustoon, ja miten seuraavasta vuodesta eteenpäin hän jo toimi puheenjohtajana. Valinnat luottotehtäviin kuvastaa Marinin kykyä toimia johtajana joukolle ihmisiä.

Helsingin Sanomien artikkelin yhdeksästä kuvasta viisi ovat selkeästi poliittisista tilaisuuksista muiden poliitikkojen kanssa. Marin on kuvattu muiden poliitikkojen kanssa ja

yhdessä kuvassa hän puhuu Saksan entiselle liittokanslerille Angela Merkelille. Kuva viestittää katsojalle, että Sanna Marin on tarpeeksi pätevä keskustellakseen yhden maailman vaikutusvaltaisimman naisen kanssa. Kahdessa kuvassa Marin istuu eduskunnassa kahden muun poliitikon vieressä, toisessa kuvassa hän puhuu Erkki Tuomiojalle, jolloin katsojalle käy jälleen selväksi, että Marinilla on mahdollisuus puhua arvostetuille poliitikoille. Tällainen asetelma vahvistaa Marinin pätevyyden diskurssia. Artikkelin toiseksi viimeinen kuva edustaa Marinia seisomassa keskellä riviä, joka on muodostettu poliitikoista. Marinin positio keskellä mustissa vaatteissa vahvistaa Marinin tärkeyttä ja viestittää katsojalle, että Marin on kuvan tärkein henkilö.

- (11) ”Aina on oltava valmis työskentelemään. Vapaa-ajalla, lomalla, yömyöhällä. Kaikki muu väistyy työn edestä”, Sanna sanoo (Houni, 2022, kappale 15).

Esimerkissä (11) Marin kuvailee, miten hän kokee, että virassaan hänen on oltava valmis työskentelemään kellon ympäri ja laitettava työ kaiken edelle. Sana *aina* painottaa lukijalle Marinin suhtautumista työhönsä. Kontekstista ei käy ilmi, että Marin on pienen lapsen äiti, joten esimerkin (11) perusteella Marin laittaa työnsä perheensä edelle ja naispoliitikkojen vaikeus yhdistää politiikka ja perhe-elämä ei nouse esimerkistä (11) esiin. Esimerkki (11) siis vahvistaa Marinin suhtautumista tämän työhön ja tuo esiin hänen omistautumisensa uralleen ja toimia vallan huipulla. Huomio kiinnittyy siihen, että artikkelin kirjoittaja on päättänyt sinutella pääministeriä ja viittaa tähän tämän etunimellä. Pääministeriin viittaaminen tämän etunimellä nostaa esiin ristiriidan siitä, miten kirjoittaja näkee pääministerin aseman ja arvokkuuden suhteessa tämän henkilöpersoonaan.

- (12) Marinia tuntevat selittävät urakiittoa tämän luonteenpiirteillä. Häntä kuvataan vahvatahtoiseksi, asiakeskeiseksi, järjestelmälliseksi, kunnianhimoiseksi, suunnitelmalliseksi ja esiintymistaitoiseksi (Muhonen, 2019, kappale 46).

Esimerkissä (12) kerrotaan, minkälaiseksi ne, jotka tuntevat Marinin kuvailevat häntä. Esimerkillä selitetään sitä, miten Marin on onnistunut nousemaan pääministeriksi omalla tietyillä luonteenpiirteillä. Esimerkin (12) kuvatut luonteenpiirteet kunnianhimoinen

ja suunnitelmallinen on stereotyyppisesti kuvailtu maskuliiniseksi luonteenpiirteiksi, jotka yhdistetään miespoliitikkoihin ja miesjohtajiin. Esimerkin perusteella Marinin representaatio rakentuu osittain maskuliinisen johtajuuden ympärille ja hänen johtajuutensa representaatiota kannattelee hänen maskuliiniset piirteensä. Kuten aikaisemmin esimerkistä (8) käy ilmi, Marinin pätevyyttä korostaa myös hänen esiintymistaitonsa, jotka tuodaan ilmi esimerkissä (12). Artikkelin kuvissa kahdessa Marin on selkeästi nuorempi. Kuvat linkittyvät Marinin uraan politiikassa, ja niiden ja tekstin yhteys nousee esiin edustamaan Marinin jo pitkään jatkunutta uraa politiikassa. Artikkelin loppupään kuvissa Marin on kuvattu muiden poliitikkojen kanssa ja hänellä on näissä kuvissa vakava ilme. Vakava ilme nähdään maskuliinisena piirteenä, ja tämä piirre vahvistaa Marinin johtajuuden maskuliinisuuden piirrettä. Kuvat kertovat katsojalle samaa, mitä tekstin kautta viestitään. Marinin ura politiikassa on kestänyt pitkään ja esimerkin (12) kautta nostetut luonteenpiirteet, jotka kuvaavat Marinaa, ovat nostaneet hänet vakavasti otettavien poliitikkojen joukkoon ja lopulta pääministeriksi.

- (13) Sanna Marin käy julkisia keskusteluja, jotta monella muulla olisi helpompaa. Hänellä on eturivin paikka esimerkkinä, esikuvana, asioiden muuttajana. Vaikuttajana (Peltola, 2020, kappale 7).

Esimerkissä (13) korostetaan Marinin julkista asemaa, ja sitä miten hänelle annetaan paljon vastuuta erilaisten asioiden hoitamisessa. Esimerkissä (13) korostetaan myös, miten Marin uhrautuu muiden ihmisten puolesta olemalla ääni niille ihmisille, jotka eivät saa ääntään kuulumaan. Hänet korotetaan asemaan, jossa häneen luotetaan ja esimerkistä (13) käy ilmi, että Marin selkeästi toimii asemassa, jossa hänen täytyy tehdä paljon päätöksiä. Mariniin myös viitataan *esimerkkinä*, joka entuudestaan vahvistaa Marinin asemaa henkilönä, jota katsotaan ylöspäin, ja jonka sanomisiin ja tekemisiin luotetaan yhteiskunnassa. Termillä *asioiden muuttajana* korostetaan sitä, miten Marinilla on valta ja vastuu yhteiskunnallisesti tärkeän asemansa vuoksi. Kirjoittaja myös viittaa Mariniin sanalla *vaikuttaja*, joka entuudestaan nostaa Marinin asemaan, jossa hänen esimerkkiään seurataan.

Artikkelin ainut kuva on sijoitettu artikkelin alkuun, ja se on kuva Marinista hymyilemässä. Kuvassa Marin katsoo suoraan kameraan, mutta hänen hymyilevä ilmeensä tekee hänestä inhimillisen katsojan silmissä. Kuva on otettu suhteellisen läheltä, joka viestittää, että Marin on valmis vuorovaikutukseen, mutta etäisyys ei ole intiimi eikä katsoja näin tunne Marinia henkilökohtaisesti (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 175). Marinilla on päällään musta avonainen jakku ja kaulassa iso kaulakoru, joka tekee asusta juhlallisen ja arvokkaan. Kuvasta ei nouse esiin Marinin valta-asema tai hänen asemansa poliitikona, mutta kuvasta käy ilmi, että kyseessä on tärkeä henkilö.

Valtionjohtajan diskurssia myös haastetaan artikkeleissa. Kahdessa artikkelissa tuodaan ilmi, miten Marinin pätevyyttä toimia kansainvälisenä johtajana on myös epäilty. Sekä *Vogue* että *Helsingin Sanomat* huomioivat, miten Mariniin on viitattu termillä salesgirl (myyjätyttö), kun Marin nousi pääministeriksi. Termi viittaa siihen, miten Marin toimi Sokoksen myyjänä välivuotensa aikana. Tämän kaltainen tytöttely nostaa esiin piirteen siitä, kuinka yhteiskunnassa aikuista naista voidaan tytötellä vanhempien miesten toimesta, ja samalla kyseenalaistaa tämän pätevyys ja auktoriteetti. Nuori nainen ei myöskään voi toimia pääministerinä, sillä nuoruuteen hyvin usein yhdistetään kokemattomuus. Kommentilla vahvistetaan representaatiota siitä, että pääministerin kuuluu olla enemmän keski-ikäinen tai sitä vanhempi mies. Tämänkaltaiset vastadiskurssit nousevat teksteissä haastamaan diskurssia, joka vallitsee Marinin valtionjohtajuuden ympärillä, mutta koska vastadiskurssin määrä teksteissä oli pieni, selkeämmäksi diskurssiksi nousi Marinin asema kokeneena valtion johtajana, joka edustaa Suomea myös kansainvälisesti.

4.3 Sanna Marin yhteiskunnan sukupuolinormien haastajana

Tässä luvussa keskityn artikkeleista nouseviin teemoihin, jotka rakentavat diskurssia sen ympärille, miten yhteiskunnassa poliittinen sukupuolinormi näkyy epätasa-arvona miespoliitikkojen ja naispoliitikkojen välillä. Miehiä ja naisia vertaillaan toisiinsa ja heitä

ympäröi voimakas vastakkainasettelu. Vastakkainasettelussa tarkoitan tässä analyysissä sitä, miten Marinia vertaillaan miespoliittikoihin tai hänen naiseutensa tuodaan ilmi poliittisessa kontekstissa, jossa miesten sukupuolta ei samassa asiayhteydessä mainittaisi. Yhteiskunnan representaatio poliittisesta vallasta vaikuttaa siihen, miten yhteiskunta näkee ja kokee naispoliitikon aseman vallassa (Hall, 1997, s. 303). Tässä diskurssissa huomio kiinnittyy erityisesti siihen, miten Marinia useasti verrataan mieheen tai naisvallan oletetaan edustavan jotain poikkeavaa ja erilaista siinä missä miesvaltaan ei kiinnitetä huomiota. Naispoliitikot ja heidän menestymisensä nähdään poikkeuksellisena ja erikoisena, mainitsemisenarvoisena, kun taas miespoliitikot nähdään yhteiskunnassa ennemminkin politiikan normina. Marin omalla asemallaan haastaa tätä yhteiskunnassa vallitsevaa ilmiötä.

- (14) Kun hänen edeltäjänsä erosi kolmas joulukuuta, 34-vuotiaasta tuli Suomen historian nuorin pääministeri ja maailman nuorin valtion johtaja. Status ansaitsi hänelle ja hänen koalitiolleen (kaikki viisi puoluejohtajaa ovat naisia, neljä heistä on alle 35-vuotiaita) kansainvälisiä otsikoita (Abend, 2019, kappale 2).⁷

Yllä olevassa *Time*-lehden esimerkissä (14) huomio kiinnittyy useampaan kohtaan. Esimerkin (14) alku on hyvin tyypillinen tapa kuvata Marinia, joka edustaa kahta erilaista teemaa, joista nuoruutta käsiteltiin luvussa 4.1. Huomionarvoiseksi nousee se, että kirjoittaja tuo ilmi sen, että Marinia ennen virassa ollut pääministeri erosi, jonka seurauksena Marin nousi pääministeriksi. Kuten Beckwith (2015, s. 726) toteaa, naisten poliittinen valtaan nousu yleensä perustuu siihen, että miehet sallivat naisten nousun tiettyyn asemaan. Naiset asetetaan miesvaltaa vastaan ja he voivat voittaa vain, jos valtaa pitävä mies sen sallii. Marin ei ole yksinään pätevä nousemaan pääministeriksi, vaan nousu vaatii sen, että entisen miespääministerin ero salli Marinin etenemisen. Seuraava huomionarvoinen piirre nousee esiin siinä, että kirjoittaja on nostanut sukupuolen keskeiseksi teemaksi. Kirjoittaja ensin ilmaisee Marinin aseman naisena ja tämän jälkeen

---

⁷ After her predecessor resigned on Dec. 3, the 34-year-old became the youngest Prime Minister in Finnish history and the world's youngest female state leader as well. That status earned her and her coalition government (all five party leaders are women, and four are below the age of 35) global headlines. (Time)

mainitsee, että Marin johtaa naisjoukkoa. Huomion kohteeksi nousee sulkumerkit, joilla tuodaan erikoishuomiona ilmi Marinin hallituksen puoluejohtajien sukupuoli. Keskittymällä sukupuoleen kirjoittaja asettaa sukupuolet vastakkain keskenään huomioimalla, että naisten nousu johtoasemiin on merkityksellistä ja mainitsemisenarvoista. Yhteiskunnan oletus siitä, että poliitikot ovat yleensä miehiä nousee esimerkissä esiin ja rakentaa representaatiota siitä, että poliitikko on ja kuuluu olla mies.

Time-lehden artikkelissa on vain yksi kuva, mutta siihen kiinnittyy erityisen paljon huomiota, koska artikkeli alkaa viittauksella siihen, miten Marin kieltäytyy tulemasta kuvatuksi perinteisessä naisellisessä poseerauksessa, vaan haastaa valokuvaajaa ottamaan kuvan itsestään seisomassa, jalat tukevasti maassa ja kädet tukevasti lanteilla. Artikkelin kuva on kuitenkin aivan toisenlainen ja näyttää Marinin puolilähikuvassa puolittain sivulta kuvattuna, katse vinosti oikealle suunnattuna ja vaaleanpunainen jakku päällä. Sekä se, että kuva ei ole mitä Marin itse ehdotti, ja se, että artikkeli nostaa esiin käydyn keskustelun, jonka lopputulos oli hyvin perinteinen valokuva, viittaavat vastakkaisasetteluun ja vertailuun. Kressin ja van Leeuwenin (2006, s. 117) mukaan sivuun käännetty katse ei kutsu katsojaa vuoropuheluun vaan antaa katsojalle monopolin kohteen määrittelyyn. Marinin kasvoilla on kuvassa haaveileva ilme, jota ei yleensä yhdistetä huippuvirassa oleviin henkilöihin. Myös vaaleanpunainen jakku Marinin muuten niin tummassa pukeutumisessa viestii pehmeystä ja naisellisuudesta, joka poikkeaa siitä, miten poliitikot yleensä mediassa nähdään pukeutuvan.

- (15) “Jos minä en onnistu, jos epäonnistun – koska olen poliitikko, ja kuten me kaikki tiedämme, asiat eivät aina mene niin kuin me haluamme – en halua, että se tulkitaan, että ‘tietenkin hän epäonnistui, koska hän oli nuori nainen.’” (Kale, 2020, kappale 11).⁸

Esimerkissä (15) Marin itse tiedostaa vastakkainasettelun ja vertailun poliitikkona olemisen ja naispoliitikkona olemisen kontekstissa. Vertailu tuodaan esille myös artikkelin

---

⁸ “If I don’t make it, if I fail – because I’m a politician, and as we all know, things don’t always go the way we want – I don’t want it to be interpreted as, ‘Of course she failed because she was a young woman.’” (Vogue)

otsikossa, joka tuo ilmi, että sukupuolen korostaminen ei ole Marinille uutta. Esimerkissä (15) Marin huomioi, miten naispoliitikkojen epäonnistuminen ja sukupuoli yhdistetään yhdeksi kokonaisuudeksi. Esimerkissä (15) hän korostaa mahdollisuutta epäonnistua poliitikkona, mutta myös sen, miten oletamus naispolitiikan epäonnistumiselle on juuri heidän sukupuolensa. Esimerkistä nousee esiin yhteiskunnan vastakkainasettelu naispoliitikkojen ja miespoliitikkojen eri kriteereihin perustuvaan arviointiin ja se, miten naispoliitikkojen kohdalla arviointi perustuu sukupuoleen eikä heidän taitoihinsa toimia politiikassa. Faircloughin (2003, s. 27) mukaan yksi representaatioiden olennainen osa on se, että ne erottavat kohteen muista – naispoliitikko on tietynlainen ja miespoliitikko on tietynlainen. Esimerkin (15) perusteella voisi siis päätellä, että yhteiskunnan representaatiot mies – ja naispoliitikoista perustuvat edelleen jokseenkin stereotyyppiseen ajatteluun. Samassa artikkelissa käsitellään asiaa vielä lisää.

- (16) Jo, kuitenkin, hän on saanut osakseen seksistisiä kommentteja. Tammi-kuussa Davoksessa häneltä kysyttiin paneelitapahtumassa missä hänen puoluejohtonsa tapaa, ihan kuin kyseessä olisi koulun aamukahvitapahtuma. “Se toimii, kuten kaikki muutkin valtiot,” Marin vastasi. “Me emme tapaa naisten pukuhuoneessa ja puhu pukuhuonejuttuja” (Kale, 2020, kappale 10).⁹

Esimerkki (16) tuo lukijalle ilmi sanavalinnallaan *jo* (already), että Marin on aikaisemmin joutunut kokemaan sukupuoleen perustuvaa seksismiä ja arvostelua. Esimerkissä (16) käy hyvin ilmi, miten naispoliitikkojen ja miespoliitikkojen oletetaan käyttäytyvän eri tavoin ja hoitavan valtion asioita eri tavoin. Kysymys siitä, missä puoluejohtajat koontuvat nostaa esiin vastakkainasettelun sen välillä, miten oletus yhteiskunnassa siitä, että miehet toimivat tietyllä tavalla ja miten naiset toimivat tietyllä tavalla elää edelleen. Kysymyksen esittäjä vihjaa, että Marinin hallitus toimii eri tavoin, kuin aikaisemmat hallitukset, vain siksi, koska he ovat naisia. Marinin vastaus korostaa Marinin ajamaa tasa-arvoa ja sitä, että hänen johtamansa valtio toimii täysin samalla tavalla kuin muutkin

---

⁹ Already, though, she’s been on the receiving end of sexist questioning. At Davos in January, she was asked during a panel event where her coalition meets, as if it were a school coffee morning. “It works like any government,” Marin replied. “We don’t meet in a female locker room and have locker-room talk.” (Vogue)

valtiot. Esimerkin (16) esiin nostama vastakkainasettelu ja vertailu perustuu representaatioon vallasta ja siitä, kuka valtaa saa edustaa. Esimerkin (16) perusteella on pääteltävissä, että vallan edustaminen ei kaikkien yhteiskunnan jäsenten perusteella kuulu nuorelle naiselle tai naiselle yleisesti. Kommentti jää ilmaan voimakkaana sukupuolinormien eriarvoistajana.

(17) Mutta raot hänen hallituksensa johtoviisikossa – jossa kaikki puolueiden johtajat ovat naisia – alkaa näkyä (Topping, 2021, kappale 4).¹⁰

Esimerkki (17) nostaa esiin, että Marinin johtama hallitus on naisjohtoinen. Lukijalle annetaan esimerkin perusteella ymmärtää, että naisjohtoisen hallituksen ja alkaneiden ongelmien välillä on jonkinasteinen yhteys. Sukupuolen esiintuominen tehdään lisähuomiona lauseeseen sijoitettuna tavuviivojen sisään, ja näin antaa huomiolle lisäarvoa. Se, että kirjoittaja on halunnut tuoda naiseuden esiin kommentissaan asettaa naisjohtoisen ja mies –tai sekahallituksen vastakkain toisiaan. Esimerkillä (17) vihjataan, että ongelmia muodostuu, kun Marin johtaa naisjohtoista hallitusta. Representaatio naispääntöisestä vallasta esitetään esimerkissä epätoimivana, kun taas eri tavalla sukupuolisesti jakautunut hallitus olisi todennäköisesti toimivampi konsepti.

The Guardianin ainut kuva on sijoitettu heti otsikon jälkeen insertin alle. Kuva on otettu suoraan edestäpäin ja Marinilla on yllään valkoinen virallisen näköinen jakku. Hän hymyilee vienosti, mutta hänen katseensa osuu suoraan kameraan. Suuntaamalla katseensa suoraan kameraan ja katsojaa kohti Marin vaatii katsojan huomiota. Marinin hymy vähentää Marinin uhkaavuutta ja tekee hänestä helposti lähestyttävämmän. Kuva on rajattu rintakehän alapuolelta eikä katsoja koe olevansa lähellä Marinia. Tällaista etäisyyttä pidetään virallisena (Kress ja van Leeuwen, 2006, s. 125), joka painottaa Sanna Marinin asemaa tärkeänä henkilönä. Marin on sijoitettu kuvan keskelle, mikä edelleen korostaa Marinin tärkeyttä. Kuvassa huomion kiinnittää kuvan värimaailma. Marin on

---

¹⁰ But cracks within her five-party coalition - all headed by female leaders - are beginning to show. (The Guardian)

itse valkoisissa ja upotettu vaaleasävyiseen taustaan viherkasvien keskelle. Kuvan tausta ja värit nostavat esiin feminiinisen tunnelman, ja katsoja on vaikea kuvitella miespoliitikko seisomaan kuvan keskelle.

- (18) ”On ollut vähän huvittavaakin seurata niitä analyysyjä. Olen pääministeri, mutta olen myös Sanna, joka elää 36-vuotiaan naisen tavallista elämää. En mene edellisten pääministerien muottiin, ja sitä on joidenkin vaikea hyväksyä. En ole mies, jolla on tumma puku, kravatti ja vakava ilme.” (Houni, 2022, kappale 56).

Esimerkistä (18) käy ilmi, että Marin on tietoinen häneen kohdistuvasta kritiikistä ja vertailusta liittyen siihen, miten hän edustaa pääministeriä. Marin tuo ilmi yhteiskunnan odotuksen siitä, miltä pääministerin kuuluu näyttää. Hän myös huomioi, miten yhteiskunnalla on vaikeuksia hyväksyä se, että pääministeri näyttää ja kuulostaa erilaiselta. Marin itse nostaa esiin representaation tyypillisestä pääministeristä, joka näyttää stereotyyppiseltä miespoliitikolta. Esimerkissä Marin itse kokee oman identiteettinsä muodostuvan kahdesta osasta, eikä erittele hänen henkilökohtaista minäänsä pääministeriydestään. Naispoliitikot ovat perinteisesti joutuneet tasapainottelemaan kahden eri diskurssin välillä, joista toinen edustaa naista ja toinen poliitikkoa (Huovinen ja Weselius, 2015, s. 4). Miehillä tätä ongelmaa ei yleisesti ottaen ole ollut. Marinin kommentti kuvastaa juuri yhteiskunnan hegemonista olettamusta siitä, että sen, kuka edustaa valtaa on oltava tietynlaiseen yhteiskunnalliseen muottiin sopiva.

Artikkelin kuvat korostavat ristiriitaa miespoliitikon ja naispoliitikon esittämisen välillä. Yhteiskunnan epätasa-arvoa edistää se, että yhteiskunta myös olettaa, että naispoliitikko kuvataan tietyllä tavalla. Sanna Marinin kuvat *Apu*-lehdessä ovat tyypillisiä naistenlehtien kuvia, mutta niiden ristiriita stereotyyppisen pääministerin kuvan välillä nostaa esiin yhteiskunnan haasteet nähdä naispääministeri ja miespääministeri tasa-arvoisina kuvista huolimatta. Marinin kommentti esimerkissä (18) vakava ilmeisestä pääministeristä myös konkretisoituu artikkelin kuvissa, jossa jokaisessa hän hymyilee. Näin hän kuvien kautta myös ottaa kantaa vastakkainasetteluun vakavasta miespääministeristä verrattuna siihen, mitä hän itse edustaa ja haluaa edustaa.

- (19) Vain 11 päivää sen jälkeen, kun hänestä tuli pääministeri, hän kohtaa kameran suoraviivaisesti, jalat hiukan erillään, ja laittaa kädet lepäämään voimakkaasti reisiensä päälle. “Näin tämä tehtäisiin, jos minä olisin mies,” hän sanoo (Abend, 2019, kappale 1).¹¹

Esimerkki (19) perustuu Marinin itsensä tekemään huomioon siitä, että valokuvaaja kuvaisi häntä eri tavalla, jos Marin olisi mies. Sanat *jos olisin mies (if I were a man)* kuvaavat yhteiskunnan vastakkainasettelua miesten ja naisten välillä. Esimerkki (20) nostaa esiin ongelman, joka asettaa miehet ja naiset erilaisen huomion piiriin. Marinin huomio valokuvaajalle korostaa sitä, että mies- ja naispoliitikot esitetään eri tavoin. *Time*-lehden kuvassa Marin katsoo ylviistoon ja hänen leukansa on hiukan koholla. Marinin leuan kohottaminen viittaa ylpeyteen ja arvokkuuteen. Kuvan analysointi esimerkissä (14) tuo ilmi ongelman myös vastakkainasettelun ja vertailun näkökulmasta. Marin haluaa itse poseerata tietyllä tavalla, jotta ei korostaisi naiseutta kuvassa, mutta artikkeliin päätyy täysin toinen kuva, joka kuvastaa hänen naiseuttaan ja artikkelin muotokuvamaisuutta.

- (20) Kuitenkin, Marin myöntää yhden alueen, jossa siitä on hyötyä, että kaikki puoluejohtajat ovat naisia. “Meillä suomalaisilla on meidän saunamme,” Pääministeri sanoo pieni hymy kasvoillaan. “Ja perinteisesti, siellä teemme päätöksiä. Joten nyt, kun viisi naista on johdossa, me voimme kaikki mennä saunaan ja tehdä päätöksiä siellä.” (Abend, 2019, kappale 11).¹²

Esimerkissä (20) kirjoittaja haluaa korostaa sitä, että Marin luo itse myös vastakkainasettelua miesten ja naisten välille myöntämällä, että naisvalta voi tuoda mukanaan erilaisia hyötyjä. Esimerkissä (20) kuitenkin on näkyvissä myös se, miten Marin pyrkii itse tuomaan esille tasa-arvoa päätöstenteossa. Marinin saunakommentin todellinen merkitys voidaan nähdä kommenttina hyvä veli -järjestelmistä, joissa miehet ovat keskenään

---

¹¹ Just 11 days after taking office, she faces the camera squarely, legs slightly apart, and rests her hands firmly on her thighs. “This is how you would do it if I were a man,” she says. (Time)

¹² Still, Marin will admit one area where having an all-women government makes a difference. “We Finns have our sauna,” the Prime Minister says with a slight smile. “And traditionally, it’s where we make decisions. So now that we have five women in charge, we can all go to the sauna together and make the decisions there.” (Time)

tehneet päätöksiä ilman naisia. Kommentti voidaan myös nähdä viittauksena Suomen kulttuuriin ja televisiohistoriaan, jossa hyvä veli -järjestelmää on korostettu. Kommentti tuo näin esiin diskurssianalyysin kulttuurisidonnaisuuden (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 14–15). Marinin kommentti nostaa esiin Suomen televisiossa pyörineen TV-ohjelman *Hyvät herrat* (1990–1996), jossa Suomen miespoliitikot tekivät keskenään päätöksiään pääosin saunassa. Esimerkissä korostuu myös se, että poliittinen johto on pitkään ollut miesvaltaista, ja saman sukupuolen edustajat pystyivät ratkomaan ongelmia saunanlauteilla. Vallan vaihduttua naisvaltaan, ongelmia voidaan edelleen ratkoa saunanlauteilla samaan tapaan, kuin miesvallan aikana. Marin nostaa kommentillaan esiin tasa-arvon piirteen, jossa miehet ja naiset voivat toimia samalla tavalla ja valtion johdon ollessa naisvaltainen, voivat he tehdä päätöksiä, kuten miehetkin.

4.4 Marin mediahuomion kyseenalaistajana

Viimeinen diskurssi käsittelee sitä, miten Marin kokee median tuoman huomion ohjautuvan väärään paikkaan ja näin vaikeuttavan huomion kiinnittymisen yhteiskunnan ongelmakohtiin. Diskurssissa nousee esiin osittain samankaltaisia piirteitä kuin edellisessä diskurssissa sillä myös tässä diskurssissa nousee esiin yhteiskunnan sukupuolinormit. Halusin kuitenkin nostaa tämän diskurssin omaksi kokonaisuudekseen, sillä sen teemat keskittyvät voimakkaasti siihen, miten Marin kokee median huomion keskittyvän liiaksi henkilöpersoonaan yhteiskunnallisten asioiden sijasta. Diskurssin yhdeksi teemaksi nousee se, miten Marin kokee mediahuomiosta olevan hyötyä, mutta samalla se, miten Marin kyseenalaistaa median roolia. Teemaksi nousee myös se, miten Marin pyrkii ohjaamaan aihetta pois henkilöpersoonasta kohti kontekstia, joka hänestä on tärkeää ohittamalla sen, mihin media pyrkii kiinnittävän huomiota. Tämä näkyy tilanteissa, joissa Marinilta kysytään joko suorasti tai epäsuorasti kommenttia henkilöpersoonaan mediahuomioon liittyen.

- (21) “Se on työläämpää,” hän sanoo huomiosta. “Tietenkin, se on myös hieno mahdollisuus Suomelle edustaa itseään, ja olen kiitollinen siitä. Mutta jos

keskittyy ongelmiin, eikä henkilöön, asiat ovat helpompia.” (Abend, 2019, kappale 2).¹³

Yllä olevan *Time*-lehden esimerkissä (21) Marinilta halutaan kommentti hänen saamastaan mediahuomiosta. Huovinen ja Weselius (2015, s. 6) kirjoittavat, miten media huomioi naispoliitikkojen henkilökohtaisia piirteitä enemmän kuin miesten. Marin toteaa, miten huomio lisää työtaakkaa ja tekee hänen työstään vaikeampaa. Esimerkissä (21) Marinin kommentista nousee esiin, että hän itse tiedostaa medialta saamansa huomion ja on kiitollinen siitä, mutta samalla hän tunnistaa ristiriidan siinä, miten siitä on myös haittaa. Hän kääntää huomion pois itsestään korostamalla, miten huomio on positiivista Suomelle ja hyvä mahdollisuus Suomelle edustaa itseään. Esimerkissä (21) kulluinoituu se, miten media kiinnittää huomiota henkilöön, joka on yhteiskunnallisesti aktiivinen sen sijaan, että media kiinnittäisi enemmän huomiota asioihin, joita nämä ajavat. Esimerkissä (21) nousee selkeästi esiin se, miten Marin kyseenalaistaa median huomion kohdetta. Sama toistuu myös esimerkissä (22).

(22) ”En osannut varautua siihen huomioon, jonka valintaani ja koko hallitusviisikkoon kohdistui. Haastatteluihin meni aikaa, mutta minusta oli tärkeää, että Suomi näkyy maailmalla. Eihän Suomea liikaa tunneta. On hyvä päästä kertomaan, millainen maa ja yhteiskunta Suomi on.” (Houni, 2020, kappale 12).

Esimerkissä (22) nousee esiin piirre, joka toistui artikkeleissa kohdissa, joissa Marinilta itseltään kysyttiin kommenttia huomiosta, jonka hän naisena ja nuorena naispääministerinä saa. Marinin vastauksesta käy ilmi, että hänelle tuli yllätyksenä se, miten paljon naisvalta sai huomiota. Jälleen kerran esimerkissä (22) Marin kääntää huomion pois siitä, mihin media on sen halunnut ohjata, ja ohjaa sen Suomen edustamiseen. Marin tuo ilmi, miten hän ei edusta itseään vaan maata ja maan johtajaa, ja samalla jälleen kyseenalaistaa sitä, mihin media kiinnittää huomiota. Artikkelin kuvat keskittyvät Mariiniin ja rakentavat naisellista kuvaa Marinista. Aikakauslehdelle tyypilliset kuvat, joista

---

¹³ “It’s more work,” she says of the attention. “Of course, it’s also a great opportunity for Finland to present itself, and I’m grateful for that. But I think if you focus on the issues, and not the person, it’s easier.” (Time)

kaikki paitsi yksi, ovat lähikuvia Marinista, joten huomio kiinnittyy yksin Mariniin. Kuvat nousevat ristiriitaan Marinin halun kanssa kääntää huomionsa pois itsestään, sillä kuvien keskiössä on Marin itse edustamassa itseään. Toisaalta kuvien kautta Marin myös ajaa tasa-arvoa poseeraamalla aikakauslehdessä ja samalla kyseenalaistaa median rakentamaa kuvaa siitä, että tavalla, miten hänet mediassa esitetään, tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tasa-arvon piirteet yhteiskunnassa ovat pitkälti perustuneet tietynlaisiin normeihin siitä mitä nainen, joka toimii johtoasemassa, saa edustaa ja millä tavoin. Yhteiskunnan naisen mediarepresentaatioiden haastaminen saattaa myös olla Marinin kuvien takana ja samalla uudenlaisen tasa-arvon ajaminen mediassa sukupuolinormien osalta.

- (23) “En usko, että se liittyy heidän ikäänsä tai sukupuoleensa,” hän sanoo. “Greta Thunberg ei ole roolimalli, koska hän on nuori tyttö. Se johtuu siitä, että hänellä on ääni ilmastonmuutokselle. Hän puhuu ongelmista, ja se on se, mikä inspiroi ihmisiä.” (Abend, 2019, kappale 9).¹⁴

Timen artikkelin esimerkissä (23) korostuu se, miten Marin ei usko iän tai sukupuolen vaikuttavan siihen, että henkilö nähdään roolimallina. Jälleen kerran esimerkissä (23) korostuu Marinin asenne sitä kohtaan, että hänen mielestään media rakentaa yhteiskunnassa aktiivisista henkilöistä kuvaa, joka perustuu näiden henkilökohtaisiin ominaisuuksiinsa, kuten sukupuoleen. Marin ei näe syytä korostaa sukupuolta tai ikää, vaan kokee yhteiskunnallisista asioista puhumisen tärkeyttä. Marin korostaa, miten ongelmista puhuminen nostaa esiin asioita, jotka inspiroivat ihmisiä eikä sillä ole tekemistä sen kanssa, mitä sukupuolta tai ikäryhmää he edustavat. Marinin kommentti ajaa tasa-arvoa ja sukupuolettomuutta ja hän pyrkii ohjaamaan huomiota suurempien asioiden pariin pois epämiellyttävänä koetusta mediahuomiosta. Median kiinnittämä huomio sukupuoleen tai ikäkysymyksiin on Marinin kommentin keskiössä. Artikkelin tekstistä käy ilmi, että artikkelin kuva ei ole se, mihin Marin viittaa kommentillaan esimerkissä (19). Marin haluaa poseerata artikkelin kuvaan, kuten mies, jotta kuvaan päätyvä asento ei

---

¹⁴ “I don’t think it’s because of their age or gender,” she says. “Greta Thunberg is not a role model because she’s a young girl. It’s because she’s a voice for climate. She’s talking about issues, and that’s what inspires people.” (Time)

olisi se, joka edustaa tyypillistä median luomaa kuvaa naispolitiikosta. Marin yrittää ottaa medialta pois valtaa, joka sillä normaalisti yhteiskunnassa on. Artikkelin kuvaksi kuitenkin päätyy eri kuva, joten Marinin yritys haastaa median valtaa epäonnistuu. Tämä nostaa esiin myös ongelman siinä, miten media kokee Marinin pyrkimyksen haastaa yhteiskunnan rakenteita ja neutralisoida sukupuoleen liittyviä normeja valitsemalla kuvan, jota tämä ei itse artikkeliin valinnut.

4.5 Yhteenveto

Analyysissäni esiin nousi neljä erilaista diskurssia, jotka osallistuivat Sanna Marinin johtajuuden representaation rakentumiseen. Ensimmäinen diskurssi muodostui Marinin feminiinisen naiseuden ja sen ympärille, että Marin toimii sukupuolensa ja ikänsä vuoksi edelläkävijänä. Hänen feminiinisyytensä yhdessä hänen ikänsä kanssa koettiin poikkeavana ja mainitsemisen arvoisena. Marinin sukupuoleen ja ikään kohdistuva huomio oli läsnä kaikissa muissa artikkeleissa paitsi *Ylen* artikkelissa hänen sukupuoleensa liittyviä kommentteja ei ollut löydettävissä. Hänen sukupuoltaan tuotiin esiin teksteissä viitattamalla häneen sanoilla *nainen* tai *naispääministeri* ja feminiinisyyteen viitattiin esimerkiksi väreillä, sisustustyyllillä tai kuvilla, joissa Marin hymyilee. Marinin asema poikkeuksellisenä edelläkävijänä tuotiin ilmi mainitsemalla hänen ikänsä tai korostamalla asioita, joita nuoret tekevät. Marinin nuoruuteen liittyvät teemat eivät olleet yhtä keskeisessä osassa ensimmäisen diskurssin rakentumisessa, vaikka monessa kohdassa artikkeleissa Marinin nuoruus tuotiin ilmi hänen sukupuolensa ja asemansa yhteydessä. Artikkelien kuvat myös toivat useassa tapauksessa esiin Marinin feminiinisiä naiseuden piirteitä korostamalla vaaleita värejä ja valitsemalla kuvia, joissa Marin hymyilee tai hänen vaatetuksenaan oli käytetty mekkoja. Aikakauslehtien kuvat olivat selkeimmin naiseutta korostavia, mutta samanlaisia piirteitä oli löydettävissä myös muiden lehtien kuvista.

Toiseksi diskurssiksi nousi Marinin asema kokeneena ja kansainvälisenä valtion johtajana. Huomionarvoiseksi nousi se, että vaikka Marinin pätevyyttä kuvattiin monella tavalla, joukosta löytyi myös hänen asemaansa vähätteleviä huomioita ja kommentteja. Pätevyyden mittariksi tässä diskurssissa lopulta muodostui se, miten Marinin pitkää uraa politiikassa korostettiin, ja miten hänen taitonsa toimia johtajana huomioitiin jo ennen hänen pääministerikauttaan. Osassa esimerkeistä Mariniin liitettiin johtajuuden piirteitä, jotka yleisimmin yhdistetään maskuliinisuuteen. Toisaalta esimerkeistä kävi myös ilmi, että Marinin johtajuuden taidot perustuvat taitoon kommunikoida eri tavalla erilaisissa tilanteissa. Monet kuvat tukivat Marinin asemaa pääministerinä ja hyvin usein hänet oli sijoitettu keskelle kuvaa, joka esitti hänet johtamassa tilaisuutta tai puhumassa arvostettujen poliitikkojen kanssa. Tämän lisäksi aineistosta rakentui kuva Marinista nuorena kokemattomana naisena, joka kuitenkin jäi hiljaiseksi sivuteemaksi verrattuna valtionjohtajaan.

Kolmas diskurssi keskittyi teemoihin, jotka toivat esille yhteiskunnassa vallitsevaa sukupuolien vastakkainasettelua ja sitä, miten Marin asemoitiin keskusteluun, ja miten hän asemastaan myös haastaa yhteiskunnan sukupuolinormeja. Vastakkainasettelu ja vertailu miesvallan ja naisvallan välillä nousi esiin useassa kohdassa ja kuvastaa sitä, miten yhteiskunnan sukupuolinormit ovat vaikeasti rikottavissa ja miten poliittinen valta edelleen liitetään pääsääntöisesti miesvaltaan enemmän kuin naisvaltaan. Kuvista selkeimmäksi esimerkiksi tästä nousi *Time*-lehden kuva, jonka poseeraus oli erilainen verrattuna siihen, miten Marin tekstin mukaan olisi halunnut poseerata. Esimerkissä kulminoituu se, miten lehti halusi korostaa Marinaa naisena eikä naispuolisena poliittisena johtajana, jona hän itse halusi ulkopuolisen maailman hänet näkevän. Naiseus ja mieheys rakentuvat sosiaalisesti yhteiskuntien arvojen ja asenteiden mukaan ja kuvaesimerkeistä kävi selkeästi ilmi, että naispuolinen johtaja esitetään edelleen tavalla, joka myötäilee perinteistä naisten esittämistapaa. Tämä perinteinen tapa on yhteiskunnassa hyväksytympi. Yhteiskunnan asenne naisten ja miesten välillä näkyivät kuvaesimerkissä selkeästi siinä, että naiset edelleen esitetään tavalla, jonka oletetaan olevan yhteiskunnassa hyväksytympi naisena.

Neljäs diskurssi rakentui teemojen varaan, jotka toivat esiin, miten Marin kokee median vallan suhteessa ongelmiin, ja miten hän samalla kokee, että ongelmista puhuminen jää henkilökohtaisen mediajulkisuuden alle. Diskurssissa nousi esiin, miten Marin itse kokee oman mediajulkisuuden vievän huomion pois asioista, jotka hän kokee poliittisesti tärkeinä. Marin myös koki, että media keskittyy sukupuoleen ja epäolennaisiin asioihin ihmisten kohdalla, jotka ottavat asioihin yhteiskunnassa kantaa voimakkaasti. Esimerkkien perusteella oli nähtävissä, miten Marin suuntasi huomion yhteiskunnallisiin asioihin, kun toimittaja yritti saada Marinilta vastausta tai kannanottoa naispolitiikan asemaan. Hän myös usein pyrki neutralisoimaan sukupuolen merkityksen johdattelevissa kysymyksissä. Kuvien tulkinta osoitti ristiriitaisuutta sen kanssa, miten Marin halusi ohjata huomiota pois itsestään kohti yhteiskunnallisia ongelmia. Marin poseerasi aikakauslehdissä muotikuvissa korostaen itseään feminiinisenä naishahmona, mutta tekstin perusteella Marin koki tämän kaltaisen huomion ahdistavana. Toisaalta suuremmissa konteksteissa tämänkaltaisella huomiolla Marin pyrkii myös rikkomaan yhteiskunnassa käytävää keskustelua siitä, miltä tasa-arvo ja naisjohtajuus näyttää ja miten se näkyy mediassa ja yhteiskunnassa.

5 Päätäntö

Tässä työssä tutkin, miten Sanna Marinia kuvattiin verkkoartikkeleissa hänen johtajuutensa näkökulmasta. Työssäni tarkastelin kahdeksaa verkkoartikkelia ja niissä ilmeneviä diskursseja, jotka rakensivat Marinin johtajuuden representaatiota. Aineiston perusteella esiin nousi neljä erilaista diskurssia, joiden sisältä löytyneet teemat nousivat keskeisiksi Marinin representaation rakentumisessa.

Naispoliitikot saavat edelleen osakseen enemmän mediahuomiota perustuen heidän ulkonäköönsä ja henkilökohtaiseen elämäänsä kuin miehet. Tämä ei näkynyt poikkeuksena myöskään Marinin kohdalla, vaan hänet esitettiin feminiinisenä naisena, joka on kiinnostunut asioista, joista myös muut yhteiskunnan naiset stereotyyppisten käsitysten mukaan ovat kiinnostuneet, kuten sisustamisesta ja vaatteista. Samaan aikaan Marin kuvattiin myös poikkeuksellisen hänen asemansa ja ikänsä vuoksi, sillä perinteisesti poliitikassa johtovirkaa pitäneet naiset sekä Suomessa että ulkomailla ovat olleet keski-ikältään Marinia vanhempia. Naispoliitikot joutuvat myös toimimaan poliittisissa viroissa pitkään, ennen kuin heidät otetaan vakavasti ja heidän koetaan olevan päteviä työssään. Marinin pitkä ura poliitikkona hänen nuoresta iästään huolimatta esitettiin yhtenä hänen pätevyytensä piirteenä. Marinin pätevyys toimia johtajana linkitettiin hänen pitkään poliittiseen uraansa, mutta samalla hänet myös esitettiin maskuliinisena johtajana. Analyysin perusteella poliitikassa toimivien naisten tulee siis edelleen edustaa stereotyyppistä maskuliinista johtajuutta, joka nähdään yhteiskunnassa hyvän johtajan ominaisuutena.

Marinin sukupuolen ja aseman esitettiin myös haastavan yhteiskunnan sukupuolinormeihin perustuvia käsityksiä siitä, miten pääministeriys ja poliittinen valta edelleen yhdistetään mieheen. Naispoliitikkojen epäonnistuminen yhdistetään sukupuoleen ja heidän taitojaan vähätellään heidän sukupuolensa vuoksi. Yhteiskunnassa vallitseva stereotypia pääministeriydestä ja poliittisesta vallasta näkyi siinä, miten mediassa kirjoitettiin Marinista ja tämän naishallituksesta, ja miten heidän pätevyyttään kyseenalaistettiin ja

verrattiin miesvaltaan. Marin itse pyrki tietoisesti haastamaan sitä, miten median huomio naisten kohdalla kiinnittyy enemmän heidän sukupuoleensa eikä heidän ammattaitoonsa. Marin esitettiin yhteiskunnan normien haastajana hänen sukupuolensa, feminiinisyytensä ja ikänsä vuoksi, ja Marin omasta positioistaan suoraan kyseenalaisti median sukupuolistereotyyppien ylläpitämistä.

Diskurssien perusteella pääministeriys ja poliittinen valtion johtajuus nähdään maskuliinisenä mieheytenä ja mediassa miehen oletetaan edelleen johtavan maata tehokkaammin ja taitavammin. Analyysistä nousseiden diskurssien perusteella keskustelu Marinin naisjohtajuuden representaatiosta rakentuu yhteiskunnan valtarakenteiden kautta, joihin media myös pitkälti vaikuttaa. Marinin johtajuuden representaatiot nähtiin artikkeleissa osaltaan perinteisiä normeja rikkovina tai haastavina, mutta osaltaan myös riittävästi haastamaan perinteistä johtajuutta. Diskurssi Marinin pätevyyden ympärillä rakensi representaatiota taitavasta poliitikosta, joka on monessakin suhteessa edelläkävijä. Kuitenkin hänen johtajuutensa representaatio jäi osittain myös yhteiskunnan sukupuolistereotyyppien jalkoihin.

Tutkimuksen rajoitteeksi nousi tutkimuksen menetelmä, joka osoittautui haastavaksi kokonaisuudeksi representaatioiden tarkastelussa. Koska multimodaalinen diskurssi-analyysi oli laaja, jouduin rajoittamaan analyysissäni käyttämiäni välineitä muutama mielestäni keskeisempään. Omalle tutkimukselleni ehdotan jatkotutkimuksena tutkimusta siitä, miten pääministerin ikä tai sukupuoli tuodaan esiin, jos kyseessä on ollut vanhempi nainen tai nuori mies. Millä tavalla tutkielmastani ilmi käynyt poikkeuksellisuus, joka Sanna Mariniin liitetään, vertautuu muihin pääministereihin? Onko mediahuomion kohde tyypillisesti sukupuoli ja ikä ja missä määrin näin on, kun kyseessä on korkea poliittinen paikka?

Lähteet

- Appleby, R. (2015). Julia Gillard. A murderous rage. Teoksessa Wilson J. & Boxer D. (toim.), *Discourse, Politics and Women as Global Leaders*. (s. 155–173). John Benjamins Publishing Company.
- Barker, C. (2004). *The Sage Dictionary of Cultural Studies*. Sage Publications.
- Barker, C. & Jane, E.A. (2016). *Cultural Studies. Theory and Practice*. Sage Publications.
- Beckwith, K. (2015). Before Prime Minister: Margaret Thatcher, Angela Merkel and Gendered Party Leadership Contests. *Politics and Gender*, volyymi 11, 718–745. doi.org/10.1017/S1743923X15000409
- Butler, J. (1992). *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge.
- Carli, L.L. ja Eagly A.H. (2016). Women face a labyrinth: an examination of metaphors for women leaders. *Gender in Management. An International Journal*, volyymi 31, 514–527. doi: 10.1108/GM-02-2015-0007
- Court, M. (2004). Negotiating and Reconstructing Gendered Leadership Discourses. Teoksessa Collard, J. & Reynolds, M. (toim.), *Leadership Gender and Culture in Education*. (s. 3–18). McGraw-Hill Education.
- Derks, B., Ellemers N. & Van Laar C. (2016). The queen bee phenomenon: Why women leaders distance themselves from junior women. *The Leadership Quarterly*, volyymi 27, 456–469. doi.org/10.1016/j.leaqua.2015.12.007
- Eagly, A.H. & Carli, L.L. (2003). The female leadership advantage: An evaluation of the evidence. *The Leadership Quarterly*, volyymi 14, 807–834. doi: 10.1016/j.leaqua.2003.09.004
- Elliot, C., Stead, V., Mavin, S. & Williams, C. (2016). *Gender, Media and Organisation: Challenging Mis(s) Representations of Women Leaders and Managers*. Information Age Publishing, Incorporated.
- Elliott, C. & Stead V. (2018). Constructing Women’s Leadership Representation in the UK Press During a Time of Financial Crisis: Gender capitals and dialectical tensions. *Organization Studies*, volyymi 39, 19–45. <https://doi.org/10.1177/0170840617708002>

- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse. Textual Analysis for Social Research*. Routledge.
- Genovese, M.A. (2013). Women as Political Leaders. Does Gender Matter? Teoksessa Genovese M.A. & Steckenrider J.S. (toim.), *Women as Political Leaders: studies in gender and governing*. (s. 1–13). Taylor and Francis Group.
- Genovese, M.S. (2013). Conclusion: Women as Political Leaders: What Do We Know? Teoksessa Genovese M.A. & Steckenrider J.S. (toim.), *Women as Political Leaders: studies in gender and governing*. (s. 336–344). Taylor and Francis Group.
- Hall, Stuart (1997). *Representation. Cultural Representations and Signifying Practices*. Sage Publications.
- Hunt, J.H., Gonsalkorale K. & Zadro L. (2014). The polarising effect of female leaders: Interest in politics and perceived leadership capability after a reminder of Australia's first female prime minister. *European journal of Social Psychology*, volyymi 44, 723–729.
- Huovinen A. ja Weselius. H. (2015). 'No smiling please, Ms Prime Minister!': Constructing a female politician on the cover of a news magazine. *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*, volyymi 7, 3–20. doi: 10.1386/cjcs.7.1.3_1
- Katila, S. ja Eriksson P. (2013). He Is a Firm, Strong-Minded and Empowering Leader, but is She? Gendered Positioning of Female and Male CEOs. *Gender, Work and Organization*, volyymi, 71–84. doi:10.1111/j.1468-0432.2011.00570.x
- Kress, G. ja van Leeuwen T. (2006). *Reading Images. The grammar of Visual Design*. (2. painos). Routledge.
- Lakoff, R. (2003). Language Gender and Politics: Putting 'Women' and 'Power' in the same sentence. Teoksessa Holmes, J. & Meyerhoff, M. *The Handbook of Language and Gender*. (s. 161–178). Blackwell Publishing Ltd. doi:10.1002/9780470756942
- Lämsä, A-M., Kangas, E., Hirvonen, P., Heikkinen S., Biese, I. & Hearn, J. (2014). Naisten johtamisuriin kohdistuvat stereotypiat. *Hallinnon tutkimus*, volyymi 4, 332–351.

- Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/59369/naistenj.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Rajattu pääsy]
- Mäkelä, J., Isotalus, P. & Ruoho I. (2015). The ball is in the women's court. The portrayal of Finnish women as political leaders in newspapers. Teoksessa Wilson J. & Boxer (toim.), *Discourse, Politics and Women as Global Leaders*. (s. 298–320).
- Mäkelä, J. (2018). *Naiset politiikan huipulla. Sukupuolittunut viestintä ja johtajuus*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto.
- Mäntymäki, T. (2004). *Hard and Soft. The Male Detective's Body in Contemporary European Crime Fiction*. Akateeminen väitöskirja. Linköpings Universitet.
- Petit, V. (2014). Male stereotype of a leader persists. *Financial Times*. Noudettu 14.03.2022 osoitteesta <https://www.ft.com/content/7fa182cc-7ebd-11e3-8642-00144feabdc0>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Pilcher, J. & Whelan, I. (2017). *Key Concepts in Gender Studies*. Sage.
- Rossi, L-M. (2010). Esityksiä, edustamista ja eroja: Representaatio on politiikkaa. Teoksessa Knuutila, T. & Lehtinen (toim.) *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. (s. 261–275). Gaudeamus.
- Saresma, T., Pöyhtäri, R., Kosonen H., Haara P. & Knuutila, A. (2020). Poliittisten toimijoiden kokema vihapuhe sukupuolittuneena poliittisena väkivaltana. *Sukupuolentutkimus*, volyymi 33, 18–38. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202102152096>
- Schlehofer, M.M., Casad, B.J., Bligh, M.C. & Grotto, A.R. (2019). Navigating Public Prejudices: The Impact of Media on High-Profile Female Political Leaders. *Springer Science+Business Media*, volyymi 65, 69–82. doi: 10.1007/s11199-011-9965-9
- Simon, S. & Hoyt, C.L. (2012). Exploring the effect of media images on women's leadership self-perceptions and aspirations. *Group Processes & Intergroup Relations*, volyymi 16, 232–245. doi: 10.1177/1368430212451176
- Sriwimon, L. & Zilli, P.J. (2017). Applying Critical Discourse Analysis as a conceptual framework for investigating gender stereotypes in political media discourse.

Kasetsart Journal of Social Science, volyymi 38, 136-142.
<https://doi.org/10.1016/j.kjss.2016.04.004>

Walsh, C. (2015). Media Capital or Media Deficit? Representations of women in leadership roles in old and new media. *Feminist Media Studies*, volyymi 15, 1025–1034. <https://doi.org/10.1080/14680777.2015.1087415>

Liite 1. Aineisto

Abend, L. (2019, joulukuu). *Finland's Sanna Marin, the World's Youngest Female Head of Government, Wants Equality, Not Celebrity*. Time.

<https://time.com/collection/davos-2020/5764097/sanna-marin-finland-equality/>

Houni, P. (2022, 2. tammikuuta). *Sanna Marin: "Olen pääministeri, mutta olen myös Sanna, joka elää 36-vuotiaan naisen tavallista elämää"*. Apu.

<https://www.apu.fi/artikkelit/sanna-marin-minun-on-pitanyt-opetella-lukemaan-ihmisiä>

Kale, S. (2020, 16. lokakuuta). *"In Every Position I've Ever Been In, My Gender Has Always Been The Starting Point": Sanna Marin Opens Up About Sexism In Politics*. Vogue.

<https://www.vogue.co.uk/arts-and-lifestyle/article/sanna-marin-finland-prime-minister-interview>

Muhonen, M. (2019, 24. joulukuuta). *Polku valtaan*. Helsingin Sanomat.

<https://dynamic.hs.fi/a/2019/marin/>

Peltola, A. (2020, 8. lokakuuta). *Sanna Marin: "On selvää, että nämä vuodet jättävät jälkensä"*. Lily.

<https://www.lily.fi/artikkelit/sanna-marin-elamani-on-raskasta-monin-tavoin-ja-siksi-uupumus-saattaa-tulla-myohemmin>

Pilke, A., Stenroos, M. & Hakahuhta, A. (2021, 21. lokakuuta). *Analyysi: Sanna Marin muuttui – demarilähteet kertovat Ylelle kohdanneensa koronakriisin jälkeen toisenlaisen pääministerin*. Yle.

<https://yle.fi/uutiset/3-12154072>

Specia, M. (2019, 10. joulukuuta). *Who is Sanna Marin, Finland's 34-year-old Prime Minister?*. New York Times.

<https://www.nytimes.com/2019/12/10/world/europe/finland-sanna-marin.html>

Topping, A. (2021, 5. joulukuuta). *Finland is the world's happiest nation – and I want to keep it that way, says prime minister*. The Guardian.

<https://www.theguardian.com/world/2021/dec/05/finland-is-the-worlds-happiest-nation-and-i-want-to-keep-it-that-way-says-sanna-marin>